

SECTIO SECVNDA

DE SAPIIS, IVLEPIS,

ET SYRVPIS.

ABSOLVTA utcumque prater alia fructuum conditura, vel integrorum, vel incisorum, vel etiam curiosè centritorum, ordine optimo consequitur, succorum ex ipsis, & floribus quibusdā herbisq̃ tritis expressorum cōditura, quanquā & horum etiā quosdam prius leniter attigimus in saccharo & melle rosato, & alijs passim. Nec omnes succos huiusmodi semper condimus, sed quidam, quales sunt expressi, reponuntur ut vinum, 10 omphacium, agrestium pomorum succus, quo vice ompha- Vinum po-
 cy septentrionales populi vitium penuria utuntur, ut vini matum &
 loco pyrorum & pomorum succo similiter servato: nisi quòd Pyratum.
 omphacium salem paucum ad sui custodiam requirit. Ser-
 vantur similiter succus rosarum, violarum quibusdam, cy-
 doniorum, limonum, granatorum, oxyacātha, vuarum: sed
 his vase vitreo conclusis. Similiter quoque servari possunt
 fructuum omnium succi, praesertim acerborum vel austero-
 rum. Aliorum autem, ac herbarum succi servandi, parua
 coctione & residentia purgentur ante repositionem: in va-
 20 sis plenis, vel oleo, si lubet, superfuso reponantur: sic fuma-
 riæ, absinthij, eupatorij, & aliarum quarundam herbarum
 succos quidam hodie reponūt loco frigidiore. Succos alios an-
 te repositionem mediocriter sole fervente vel igni siccamus,
 ut absorpta humiditate excrementosa fervoris & corrup-
 tionis autore, integri serventur, quales Mesuæ rob & ro-
 bub appellantur, nobis verò sapa: hi verò sunt.

Sapa est succus à nobis tantum purgatus, & crassatus folis sapa,
 aut ignis calore.

Hos

Hos succos electarij mollis, vel eclegmatis consistentiam à nobis adeptos per consumptionem aquosae substantiae, sapa vocauimus, uti Arabes rob & robub, quod illis absolute pronunciatum, sapa Latinorum est, seu defrutum. Graecorum verò οξείον & ἄνωγα, hoc est, vinum ad dimidias vel tertias coctum. Quae nomina vino soli cocto licet utriusque tribuerint, forte quod ex succis vinum aut solum, aut frequentissime ad hanc consistentiam coquerent. Arabes tamen alios quoque succos similiter coxerint, & rob vel robub non quidem absolute, sed addito planta nomine vocat: 10 nobis visum est eorum imitatione eos ipsos sapa nominare non absolute quidem (ut vini succum sic coctum, haecenus appellatum scimus) sed expresso nomine rei cuius est sapa: ut sapa ribes, sapa oxyacantha, &c. sapa autem ipsa (cuius Mesues non meminit) vires habet maxime varias pro vuarum ex quibus coquitur natura. Ferè autem nobis ex vuis albis coquitur, ut sit dulcius, eademque coctione rubet, anodyna est, condimentis magnam saporis gratiam conciliat: calfacit, quia vinosa: humectat, quia nutrit: aluum subducit, quia dulcis: libro secundo rat. vict. acut. 20

Sapa ribes refrigerat, adstringit: ob id ventriculum calidum, & cor roborat, amborumque feruorem, & inde nam sitim extinguit, biliosam vomitionem, & deiectionem sedat, & alterat.

Succi ribes libra decem coquuntur igni lento ad tertiae partis consumptionem, colantur, subsidere permittuntur donec clarescant. Clarum deinde igni clementi percoquitur, aut insolatur ad iustam crassitudinem, qua seruari possit. Datur cum aqua frigida aut niuis. Succus herbae oxalidis illi est facultate proximus. Sapatam verò ex vuis dum coquimus, quantum vi expressum est, id totum percoquimus ferè ad trium partium consumptionem, quod vina nobis magna 30

gna

gna ex parte ut ceteri terra: foetus sunt humidiora & a-
 quosiora. Haec autem sapa à Mesua descripta refrigerant,
 & adstringunt, & propemodum idem pollent, aduersus
 scilicet calidas intemperies, & inde natam partium imbe-
 cillitatem: quibus abactis, temperieq; natua seu sanitate
 restituta, robur facultatum partis in ipsa temperie situm,
 tanquam rediuuivum recreatur. Quod autem sitis non à sto-
 machi tantum, sed etiam cordis intemperie calida & sicca
 fiat, docuit Galenus in arte medica: factam verò à calidi-
 10 tate, sapa refrigerando extinguunt: siccando autem nouam
 excitarent, nisi aqua mista remedio esset. Sic grauata, &
 alia adstringentia in febribus & alijs affectibus calidis
 & siticulosus refrigerando sitim sedant. Quatenus verò sic-
 cant, sitim nouam mox excitant, nisi ex aqua succus eorum
 bibatur, eaq; frigida vel niuosa. Adde quod haec sapa ob
 crassitiem bibi non possunt, nec promptè in corpus totu per-
 meare. Quae res necessaria est ad febrilis caloris alteratio-
 nem & sitis naturalis extinctionem, quae partibus inest o-
 mnibus, vel calfactis, vel siccatis, vel utraque qualitate
 20 alteratis & inanitis. Bilis praeterea vomitum & deiectio-
 nem adstringit & alterat, siue seorsum haec duo sympto-
 mata accidunt, ut in febribus saepe, & in plurimis dysen-
 terijs, siue simul, ut in cholera, morbo acuto, & ob multam
 & repentinam vacuationem bilis primum, sed aliorum
 deinde humorum periculoso. Si enim solus humor biliosus
 redundans & naturam grauans vacuaretur, tolerabile ma-
 lum esset: at deprauato naturae impetu, etiam benignus hu-
 mor expellitur, & tandem sanguis. Ob id sistenda haec va-
 cuatio sumpto hoc condito, vel simili, paulo quidem ante ci-
 30 bum ad sistendam deiectionem: ad vomitum verò post ci-
 bum per se, vel cum aqua rosarum, plantaginis, & simili-
 ter adstringente. Cum autem bilis flaua sit omnium quae in

corpore sunt, calidissima, partes per quas permeat & excernitur, ignis modo vrit, praesertim cum vstione malignior euasit. Hanc calfactionem sapa ribes alterat, & euincit refrigerando. Ciunt ex Syria montanis, & ex Aegypto succum hunc frigidum siccum adstringentem ab arborum fructibus prunorum amulis expressum, nunc siccatum, nunc liquidum, nunc saccharo aut melle conditum afferri. Eius loco ex nostris ribes expressum coquimus cum saccharo in gelatinam, vel in syrupum.

Succus granatorum acidorum similiter fit, & potest. 10

Svinum granatorum est eius loco in vsu.

Succus persicorum intemperiem ventriculi calidam iuuat, sitim sedat.

Succus acidus citrorum, idem quod succus ribes.

Succus fructuum intemperiem calidam tollit, vetriculum roborat, vomitum & fluorem alui sistit: fit ex succi granatorum acidorum & acidodulcium, succi cydoniorum acidorum, succi pyrorum immaturorum, succi pomorum montanorum, succi mespili tricocci, succi acidi citrorum, omphacij partes aequales: merge his baccarum, oxyacanthæ, & rhois ana 20 partem dimidiam, & fac vt in succo oxyacanthæ dixi.

Succus fructuum alius intemperiem calidam & sitim extinguit, aluum subducit: fit ex succi granatorum acidorum & acidodulcium, aquæ prunorum, aquæ tamar Indorū, parte aequali, succi acidi, citrorū parte dimidia: fac vt in ribes.

Pro acidis, dulcia ventrem magis molliunt, libr. primo sanitatis tuend. lubricando: sed haec comprimendo.

Succus myrtinus vt succus ribes: in summa, omnis syrupus ex succis factus, si absque melle & saccharo igne vel sole incrassetur, rob vocatur.

Hi succi propè omnes non modo fluorem alui sistunt, & 30 dysenteriae conferunt, & vomitui, sed etiam immodicis vrinis, immodico fluori mensum: vomitui & screatui sanguinis, intemperaturis calidis hepatis, renum, & aliarum partium.

Succi autem huiusmodi in usu esse desierunt, forte quod
egrius seruentur integri etiam siccati: quorum loco in usu
frequentiore sunt Syrupi omphacij, oxyacanthæ, ex cydonijs,
granatis, acida parte citrorum, de quibus & ceteris Syru-
pis mox dicemus. Aequè verò desierunt Syrupi Mesua idem
pollentes, de prunis, pomis, pyris, cornis, succo rhois.

S Vccus omphacæon, id est, vuarum immaturarum, scilicet Robus de
omphacium, earundem est virium, & pulsum cordis cohi- *agrestis.*
bet: fitq; modo eodem.

10 **O**mphacium succum vocant, & parant quidam, alij
cum melle coquunt, appellantq; *δμφακομέλι*. Huius crassi om-
phacij meminit Gal. lib. 6. c. ph. p.

S Vccus cornorum maturitati propinquorum idem pollet,
ac similiter siccat.

S Vccus baccarum oxyacanthæ idem potest, & eodem mo- *Rob berbe-*
do paratur: vel baccarū eius siccarum libr. duæ, omphacij *ris.*
lib. tribus triduo macerantur, manibus fricantur, exprimun-
tur, omphacium id expressum percoquitur.

20 **S** Vccus rhois, & mororum domesticorum, vel potius bati- *Rob de sit-*
norum nondum maturorum, & cydoniorum, fit & valet *mach.*
vt prædicti.

S Vccus pomorum, cor & stomachum roborat, syncopen fa-
nat, vt prædicti.

*Poma acida vel acidodulcia eligantur, quælia sunt ma-
la agria nobis dicta, vel syluestria, & immatura, quorum
succo Picardi & Normanni vice omphacij vtuntur.*

S Vccus pyrorum fimiliter fit, & valet.

S Vccus prunorum inflammationem extinguit, sitim sedat,
ventrem subducit.

30 **P**ro varia prunorum natura variam habet faculta-
tem, vt prius in iulepis docuimus: hodie succus prunorum
siccat, & in casei formam coæctus, mensis quadragesi-
malibus circumfertur. Est etiam agrestium prunorum suc-
cus siccat, loco acaciæ nobis in usu, refrigerans, siccans ad-
stringens.

Præter sâpas, succos magis siccatos, seruamus succum glycyrrhiçæ, prunorum agrestium, aloën, scammonium, quod tamen, si liquor sit, præstantius est, quàm succus vt in simplicibus docuimus.

Succus prunorum agrestium quo acaciæ loco vtimur, sic paratur. Baccas pruni syluestris aqua in vase pauca aliquot diebus maceratas coque, cola, recoque donec crassefiant, serua qua voles figura, si vis in vasculis.

Vuas quoq; passas aqua calida horis viginti quatuor macerant, percoquunt, colo exprimunt, expressum ad mellis consistentiam recoquant, & mel passulatum vulgò vocant à consistentia, colore, dulce, Io. Man. in consilio de lepra, nos sâpam vuarum passarum in Mesuæ compositis.

Syrupi.

Lib. 1. simp.

Sâpas Syrupis præposuimus, quòd hæ omnino sint simplices: nisi compositas ea ratione dicas, qua Galenus aquâ calfactam: Syrupi autem omnes compositi, etiam si eorum permulti exemplo Dioscoridis & Galeni in alijs, à Mesuæ simplices dicantur, quòd sint minimum medicamentosi, & parum multis constant. Simplex autem composito & natura & docendi ratione prius est. Syrupus verò est medicamenti forma liquidior, ex succis vel alijs plantarum partibus, cum humore aliquo percoctis & mellitis, vel saccharatis ad saporis gratiam, & custodiæ diuturnitatem. Syruporum copia quàm maxima, & parum necessaria luxuriarunt Arab. cum longè præstaret succos medicis vsibus necessarios vel synceros seruare, quibus seruari licet, vel siccatos ad mediocrem crassitiem, vt sâpas ipsas prædictas, vel ex melle, aut saccharo conditos: reliquas verò plantarum partes siccas seruari donec vtendi incideret necessitas, nisi si quarum adhuc virentium facultatem expetimus, quam decocto similiter condito seruare conueniat: sine tamen illa aliorum simplicium farragine. Quæ tamen Syrupis poly-
chre

chrestis, & ad multos affectus efficacibus debetur quomodo theriaca, mithridatis, & alia magna veterū cōpositio-
 nes, numerosa simplicium præstantissimorū congerie sunt
 mista ob vsus plurimos & maximos. Syrupi autē ab Ara-
 bibus inuenti sunt, vt vis plantarum alioqui euanida &
 lubrica, efficax diu seruetur, & fomētando (vt cum vulgo
 dicam) interdum increseat, interdum facultatem nouā pa-
 riat, vt q̄ remedia huiusmodi ad manū sint, quoties vtendi
 necessitas inciderit, sint q̄ vtentibus iucundiores. Syrupus
 10 Verò dicitur, quasi Syriae regionis ὄπος, id est, liquor, vt Her-
 molao in vnguento susino videtur: alij Barbaræ voci etymū
 aliud Græcum somniant, cum Aetuarus & Simeon scri-
 ptores Græci, nō syrupum sed σερᾶπιον vocent, & affinem
 ei potionem (ελᾶπιον vel λούλαπον, quod alij iulapium, alij
 iulepum, vel iulebū, alij ἰολᾶρον, ceu violarum infusionem,
 malunt appellare. Porro inter iulepū & syrupū quod inter-
 est apud Mesuem, sequens eius dictio docebit, vbi syrupi sim-
 plicis speciem facit iulepum, quamuis eidem iulepū multo
 magis coquatur, quam syrupus, adeo, vt humoris saccharo
 20 incocti, vncia tantum vna manet in libra iulepi: in libra
 autē syrupi vnciae duae. Simplicissimū item iulepum, vt ex
 violis, rosis, saccharo, aqua, ob id lymphidius & delicatius:
 quia tamen coctū magis, aqua largiore, vt tripla, quadru-
 pla, vtendi tempore diluitur: syrupus tantum dupla, vt ex
 conditis precedentibus, præcipuè citris cōditis patet. At hu-
 ius ætatis medicis contrā inoleuit consuetudo iulepos minus
 multo coquere, quàm syrupos, ne tam multa aqua egeant,
 vt q̄, sint minus glutinosi. Quin & syrupos aqua aliqua du-
 pla solutos vocant hodie iulepos.

30 Syrupus aut simplex est, vt iuleporum species, vel ex multis
 cōpositus, ob effecta & plurima & maxima. Item syrupo-
 rū aliqui sunt species oxymelitis, alij etiā aromata recipiunt.

Primum iulepa Mesuae describam, quod conditis rosariū & violarum sint affinia. Deinde Syrupos ex succis fructuum conditis quibusdā fructuum consistentia & viribus multum similes. Postea Syrupos ex succis herbarum, post eos qui magis sunt compositi. Syruporum autem simplicium, praesertim ex succis fructuum typus & imago quaedam à Galeno delineata lib. 6. c. ph. p. vbi succum mororum, batinorum, pyrorum agrestium, cydoniorū, vini musti ex melle coquit, & item potiones quaedam Graeci ἡδία, ὠφέλιμα, προπόματα, id est, suavia, utilia, praepotiones dicta, & alia quaedam mox dicenda. Genus iuleporum, vna est simplicium Syruporum differentia, alia Syruporum simplicium nomen usurpant.

○ **I**ulepum rosatum, febrium, thoracis, & ventriculi incendium, caloremque flammeum extinguit, sitim inexpletam sedat: recipit aquae in aqua rosae sunt maceratae libr. quinque, igni lento coquendas cum sacch. lib. quatuor. Datur cum aqua frigida.

Hoc iulepū refrigerat ordine primo, & leniter siccatur, & adstringit: ob id vētriculum, & hepar, & cor ignita, & à calore dissoluta roborat, tū refrigerādo, ad temperiēq; reducendo, tum substātiā harū partium triplicē in vnum cogendo. Idem etiam putredini febres gignenti resistit, siccitate subamara, & aromatica qualitate. Propterea in febribus pestilentibus est longè praestantius violato, ut quod venenis, aërisq; corruptela sua qualitate aromatica resistit. In febribus quoq; somnum conciliat, tam per se refrigerando & humectādo (nam cū aqua quadrupla sumitur) quam per accidens, dum vapores calidos, acres, ab humoribus putrentibus ad caput elatos, insomniam excitare solitos, adstringendo, & per frigus cogendo meatus prohibet. *Quamquam*

quam & refrigerando putredinē in præsens remittat, eiq̃
 ut dixi, aromatica qualitate resistat: sitim eadem ex causa
 sedare certissimum est, tum à calido, tum à sicco, tum à cali-
 do & sicco simul natam, quia rosas & aqua refrigerat, &
 humectat aqua: nec solum sitim animale in ore ventri-
 culi sedat, sed etiā naturalē in singulis corporis partibus cal-
 factis, siccatis, & inanitis: quam actionem saccharum es-
 sentia tenuitate iuuat, & dulci sapore hepatis iucundo. Quo
 modo vinum vel acetum aquæ mistum sitim magis & ci-
 tius extinguit, quàm horum trium per se quodque, ut abun-
 dè probat Galen. libr. 1. simpl. capit. 30. & alijs. Hoc iule-
 pum ex rosarum rubr. siccarum infusione aliquando in
 usu est, frequentius tamen ex infusione rosarum recen-
 tium, sed nomine syrupi, non iulepi: de quo mox. Hydrosor-
 satum Paulus ex coctis libris quatuor rosarum in aquæ
 sextarijs quinque & duobus mellis componit. Aqua
 verò sit optima, qualem Galenus describit primo sani-
 tatis tuendæ, & ea (si valenter est refrigerandum) prius
 calfacta, post niue vel aliter refrigerata, ut idem docet
 20 libr. methodi. 7. vel eius loco aqua destillata tuo proposito
 idonea. Potentius fiet hoc iulepum ex succo rosarum recen-
 tium, vel etiam earundem infusione multiplici, & saccha-
 ri libris duabus.

Iulepum alterum rosatum fit ex aquæ rosarum libris tri-
 bus, sacchari libris duabus.

Id iulepum est hodie usu frequentissimo in febris &
 siti aquæ quadruplo mistum, quia suavissimum, para-
 tu facilius & clarius quàm præcedens. Id quia R E-
 G I N O S T R O F R A N C I S C O in usu est fre-

quēti, iulepum Regium à medicis Parrhisiensibus appellari
ceptum est: idq̄ solum medici hodie in suis placitis absolu-
tè requirunt. Veteribus ignotum, rhodostagma, seu aquam
rosarum, & hunc sacchari usum nescientibus. Quibusdam
verò vni libræ sacchari in aqua communi clarificata ad-
duntur aquæ rosarum vnciæ duæ, vt sit ex aqua rosarum
pauca, & multa communi compositum, sed id inefficacius.

I Vlepum violatum, febres, phlegmonas, pleuritidē, asperita-
tē gutturis & thoracis, tussim mitigat: fit vt iulepū rosatū. 10

Viola enim sicca aqua macerantur cui saccharum inco-
quitur, vt violarum vnc. sint tres, aquæ sextarij s tribus, ho-
ris 24. macerētur, colatum coquitur cum sacchari lib. tribus,
vel aquæ ex violis recentibus destillata, vel infusionis vio-
larum siccarum, aut potiùs recentium lib. 3. saccha. lib. tan-
tum duabus, non tribus, quorundam more percoquitur ἰοσού-
λάπιον Gracis recentioribus dicitur, & ἰοσαχάρις Actuario
quod est ἰώριον, id est, violarum succus saccharatus. Paruarum
autem est virium ex aqua violarum destillata, quod ta-
men à plurimis hodie paratur & coquitur: minus quàm 20
Syrupus refrigerat, humectat primo gradu, febribus acu-
tis, tussi sicca, affectibus calidis siccis partium thoracis, &
ventris inferioris salubrius & somniferum magis, quàm
rosatum.

I Vlepum de succo violarum fit ex succi violarum libris tri-
bus coctis cum sacchari lib. duabus: similiter fieri potest ex
succo rosarum, estq̄ue purgatorium.

Id iulepum ex succo violarum & rosarum, & cetero-
rum est præstantissimum, quod plantarum succus ipsarum
velut quidam sanguis est. Iucundius est ex florum infu- 30
sione, minus efficax, nisi multiplex fiat infusio, & flores re-
centes sint: iucundissimum et maximè imbecillum ex aqua
destillata: in febre ardenti, æstu stomachi aut thoracis, siti
inex

inexpleta. Ad idem valet Actuario iosachar, id est, succus violarum cum saccharo coctus, bilis acrimoniam obtundens, idemq; ob lentorem thoracis vitij est aptum, & aqua cum saccharo cocta, & aqua floribus nymphae & saccharo cocta, bilis ardorem mirè frangit, & refrigerat.

Infusio rosarum & violarum hoc fit modo: foliorum rosarum & violarum recentium libræ sex, horis octo macerentur libris quindecim, aquæ calfactæ, in vase terreo vitrato, stricti oris operculato: postea colantur. Eidem aquæ iterum calfactæ, rosarum & violarum recentium tantundem immittitur, tandiu maceratur, colatur: id si velis seruare, oleo affuso, & vase eodem bene operculato dies quadraginta insola, vocaturq; id mucharum rosarum, aut violarum.

Ex hac infusione fit Syrupus rosatus & violatus ex infusione rosarum & violarum. Infusiones verò ista seorsum faciendæ sunt: quanuis simul breuioris sermonis causa docetur. Possunt tamen simul infundi ana ut ambarum vires mistas habeat. Si verò quinquies rosa vel viola mutetur, aut etiam frequentius, & addito saccharo percoquantur, Syrupus fiet rosatus vel violatus purgatorius: & eò magis, quò plures factæ fuerint infusiones violarum vel rosarum omnium: maximè tamen purgatorias experimur quotannis, quas vulgus incarnatas à carnis per cutim colore, quæ omnium sunt odoratissimæ dum recentes sunt: citò enim odore amittunt, & Syrupus ex his purgatorius magis est reces: post mensem verò sextum paruarum est virum. Eius ex infusionibus quinque sunt qui dant vnc. sex, nos ex nouem infusionibus ab vnc. duabus ad tres. Si autè ex vna infusione, vel duabus fiat Syrupus, est rosatus, aut violatus, absolute dictus. Post expressas autè rosas & violas, magna abijciendum est & aliæ recetes quoq; sunt immittendæ. Frequentius autè ne corrumpantur, eius infusi libræ quinque cū sacchari libris quatuor per albumina clarificatis, igni lento coquuntur ad

Syrupi consistentiam. Quod si infusionis & sacchari ana lib. quatuor cum Nicolao sumantur, citius percoquetur. In febribus calorem extinguit, ob id sitim sedat, et ventriculum roborat. Huic affine est Aëtij et Pauli hydrorosatum ex rosarum exunguatarum libris quatuor in aqua sextarijs quinque, & mellis sextarijs duobus coctis ad tertiae partis consumptionem, aut insolatis: sed cito corrumpitur, nisi loco frigidissimo seruetur. ὁ δὲ ἰσχυρὸς ἄκτουριος Aëtuarij dosibus ab hoc parum variat. Alij syrupū violatū, ut & rosatū ex succi violarū libris tribus coctis igni lento, cum sacchari libris duabus, ut iulep. antè scriptum componūt cateris efficacitorem. Alij huius succi vncias 4. 6. 8. 12. cum sacchari libra vna coquunt, ut in saccharo violato & rosato ex violis, & rosis integris. Alij penuria recentium violarum, aridas infundunt, aut coquunt, aut aquā ex violis destillatā coquunt, ut ex omni iulepo syrupum faciant, maiore tamen coctione adhibita. Qui verò syrupus fit ex aqua destillata, vel infusione violarum et rosarum siccarum, paruarum est virium. Contrā verò ex infusionibus multis recentium violarum, vel rosarum albarum, rubrarum, præcipuè autem (ut dixi) incarnatarum, aquas & bilem purgat, æstate salubriter ab vncijs duabus ad vncias quatuor: sunt qui ad vncias sex, pauco anisi, aut fœniculi, aut cinnamomi addito, ne flatu in ventre moueat, & liquore idoneo. Præstantior autem multò est hic syrupus rosatus purgatorius, quàm qui ab Auicenna componitur ex succi rosarum libris duabus, mellis libris quatuor, scammonij tostij vncia vna, coctis ad spissitudinem. Si autem libræ infusionis dimidiæ incoquatur libra vna sacchari, minimum soluit noster syrupus: si libra libræ, mediocriter: si infusi libræ vni & dimidiæ sacchari libra vna incoquatur, mirè soluit. Coqui etiam cū melle in hyemem potest. Qui verò ex succo rosarum clari-

fica

ficato coquitur cum aqua portione sacchari, vncijs tribus, etiam aluum comprimendo soluit, sed multo clementius, quam qui ex multis infusionibus rosarum recentium. Qui denique ex infusionibus tribus rosarum siccarum fit Syrupus, sic, ut rosarum vncia quatuor singulis aquae colandae libris injiciantur, valenter adstringit, & ventriculum roborat, à neoterico inuentus, & Syrupus rosarum siccarum appellatus.

Purgatorius quoque aquarum & biliosi succi fit Syrupus ex 4. 5. 6. infusionibus florum recentium persici: idemque odor, saporis iucundi, modice calidus. Ex iisdem floribus saccharatis, seu cum saccharo contusis conserua, ut vocant, eodem modo purgatoria est, praesertim recens. Vis enim ignea & purgatrix ab his omnibus facile vanescit.

Iulepus zizyphorum asperitatem gutturis & tussim iuuat, sputum tenue, quia incrassat, facilius expelli facit: ob id raucitati & pleuritidi confert: fit ex zizyphis magnis & pinguibus centum costis in lib. quatuor aquae ad dimidias, quae librae duae reliquae cum sacchari libra vna percoquantur in Syrupum, id est, iulepum simplex.

Non est in usu, quamuis in hos affectus fuerit efficaciss. cum aqua hordei, vel adianti, vel communi. Eius loco in usu est Syrupus Zizyphorum post dicendus. Syrupus Zizyphorum simplex ad catarrhum tenuem in pectus, ad sputum liquidius incrassandum modice, fit ex Zizyphis centum costis in aquae pluuiialis lib. quatuor ad dimidias: colatum percoquitur in Syrupum cum sacchari lib. vna: postea compositus scribetur valentior.

Syrupus de prunis valet idem quod Syrupus de violis, & similiter fit.

Eius Syrupi, ut prunorum, varia est natura: si enim dulcia sint, aluum subducit: eius autem loco Diapruno simplex usurpamus: si austera sint, aluum cohibet, nisi summis epulis sumptus, firmatis partibus ventriculi superioribus, deorsum

O
Iulep. ex iu-
iubis.

sum pellat. Si acida sint, refrigerat, humectat incidit, tenuat, appetentiã excitat. Dulcacida verò Mesues videtur intelligere, quæ parùm aluum subducant, & magis refrigerent modo violarum.

○ Syrupus de pomis cor imbecillum roborat, ob id syncopen & cordis tremorem sanat: fit ex pomorum dulcium & acidorum succi ana lib. quinque; coquendis ad dimidij consumptionem: deinde biduo residere permittentis donec clarescant. Tunc colentur, & cum libris tribus sacchari fiat syrupus. Quidã huic succo nondum per residentiam purgato immergunt sericum crudum, cocco baphica recenti tinctum donec is rubescat, & cocci ac serici facultatem receperit, isque est præstantior.

Syrupus de pomis simplex quibusdam in usu, alijs compositus post dicendus, magis. Efficacior erit, si poma dulcia augeas, quòd illa odore cor magis roborant, ut Pauli hydromelum ex cydonijs odoris, & aliud ex solis dulcibus pomis ostendunt, ut contra Serapio ex solis pomis acidis: acida enim putredinem prohibent, appetentiam inuitant, sitim sedant, ventriculum post vomitum biliosum roborant. Ne autè accipe sericũ pannum ab infectioribus tinctum in chermes cum alumine, & alijs, quòd illud chermes à succo baphica cocci sit diuersissimum, ut dicemus in syrupo corticis citri. Hæ compositiones ex fructibus Syrupi sunt, quia minus coquuntur iulepis, aut affines, quia simplices, minus tamen clara.

○ Syrupus de pyris vētriculum roborat, & cibum in eo continet: fit ut syrupus de pomis.

Pro varia pyrorum natura varia sunt eius vires: in hunc autem adstringentia pyra, nõ tamẽ acerba, sed solum austera aut subaustera Mesues acceperit, quæ refrigerando, et adstringendo vētriculũ à calore imbecillũ, ut in febribus, roborat, et cum cibi tenax non sit, sed vomitu, aut deiectione mox excernat firmata retētrice, & osculo vētriculi utroq; adstricto cohibet. in usu nõ est, tamen saluberrimus fuerit.

Syrupus de cydoniis idem pollet, & eodem fit modo. *
Dysenteriam hepaticam mirè sanat, modicè per cassiam aut mannam vacuato corpore.

Sed valentior est ex succo cydoniorum paruorum, quæ mascula vocamus, & quæ acerbiora sunt, quàm ex succo struthiorũ seu prægrandium, quæ fæmina vulgò dicuntur. Hoc recentiores quidã κυδοσούλαρον & κυδωνίων χύλισμα vocat. Alijs miua cydoniorum simplex dicitur, licet postea Mesuæ scribatur miua sine speciebus & cū speciebus. Paulus etiam hunc hydromelum vocat.

Syrupus de persicis intemperiem calidam ventriculi, & inde natam sitim compescit, orisq; fœtorè: fit vt syrupus de pomis.

Syrupus ex succo persicorum præsertim minus humidorum (qualia nos Corboliana vocamus, quòd in Corbolij territorio & plurima & præstantissima proueniant) profectò fuerit præstantissimus & multo vtilior, non minus iucundus, quàm persica ipsa condita: refrigerat, humectat, ob id intemperiem calidam sedat, & sitim, & odore iucundo tetrum oris odorem tegit, & epicrasim emendat, eum scilicet qui à corruptis in ventriculo humoribus, vel vlceribus excitatur, non eum qui à putredine humorum vel partium in pulmonibus, faucibus, ore toto, naribus prouenit, quia vel in has partes non fertur, vel in his vix momento manet: adde, quòd qualitate aromatica putredini resistit.

Syrupus ex succo cucurbitæ febres ardentes biliosasq; reliquas gutturis asperitatem, pleuritidem emendat: cucurbitam magnam maza inuolutam clibano coque, eius expressi succi libras quinque cum sacchari libris tribus percoque.

Nobilis quidam nostras, in peregrinatione Hierosolymitana Ioppe ardentissima febre correptus, à medico Iudæo est confestim hoc syrupo persanatus: id obiter addendũ putauit, vt lector intelligat multa in Mesuæ præstantissima medi

medicamenta velut neglecta iacere, quorum usus est saluberrimus. Hic ergo sitim & vehementem febrium ardorem potenter extinguit magna frigiditate & humiditate. Gutturis hæc asperitas calidam & siccam expirationem per febres ardentes sequitur, pleuritis ab omni humore fit, frequentissimè tamen à bile, ut apho. 33. lib. 6. ob id biliosis & calidissimis morbis pleuritidem biliosam tanquam acutissimam & calidissimam hinc commemorat.

* Syrupus de granatis acidis febres biliosas, & quæ ex pituitosis flammam multam inuehunt, iuuat. 10

Ex succo purificato granatorum acidodulcium, vel acidorum simul & dulcium, vel acidorum tantum, aut acidorum maiori portione, cum saccharo fit hic syrupus, ut præcedetes, quia refrigerat, humectat, & obstructa nonnihil liberat, essentia tenuitate biliosis febribus est efficax, sed etiam pituitosis (quia sapor acidus etiam incidit) & præcipuè multum inflammatis. Nam ut ligna viridia agrè incenduntur, sic pituita putrendo vix vritur: vbi autè accensa omnino est, modo aliarum ardet: quod & Hippo. causus pituitosus & hybernus declarat. Syrupus ex succo omnis oxalidis, idè pollet, ut post leges. Paulus quoque parat ex partibus tribus succi granatorum & vna mellis. Sunt qui sericum mergant, putantes id magnam vim habere roborandi cordis. 20

* Syrupus de granatis dulcibus, sitim, tussim, pleuritidem iuuat: fit ut prior: præstantior euadit si succo maceratis sericum cocco baphica tinctum.

Sitim à sicco sedat, humectando minus eam, quæ à calido est, quòd dulcia in ventriculo calido promptè in bilem flavam vertantur, & sitim inde excitent: si videlicet exactè dulcia sunt ut mel: aliud autè sentiendum de minus dulcibus. Sunt enim in dulci sapore alijs ceu gradus quidam maioris & minoris ratione distincti, ut pituita dulcis in 1. sit
gra. 30

gradu, lac in 2. glycyrrhiza in 3. mel & sanguis dulcissi. Lib. 4. simp.
in 4. ob id mel quia summè est dulce, à calore vel suo vel ^{cap. 16.}

alio promptè amarescit glycyrrhiza autem recens etiam
diu coqui potest citra periculum adustionis, unde & ipsa
Græcis ἀδιδό dicitur, quòd sitim sedat: lac coqui diutius
potest, pituita diutissimè. Quatenus autem dulcia tergent,
hic Syrupus asperitatem gutturis lenit, si ab humore siccato
inæquale est, & humectando, si à siccitate exasperatum est.

Quoniam item dulcia tergendo sputa promouent: in omni
10 autem pleuritide facile spuerè est saluberrimum, & quò ci-
tius & largius spuitur, eò breuior & tutior est pleuritis.
Cor prætereà roborabit hic Syrupus, si succo huic sericū cru-
dum grano tinctorio, (xéquis, Mauri vocant) infectum im-
miseris, donec succus ruber euadat. Nam Vtrunque, sericum
inquam & coccus baphica vim cordis roborandi habere
creditur. Possset eadem ratione cæteris huius generis Syrupis
hoc ipsum misceri, non huic, & Syrupo de pomis tantum.

Aphorif. 12.

lib. p. lib. 1.

crisewm, &

lib. 2. prog.

*

Syrupus ace-

tositatis ci-

tri.

Syrupus ex succo citri acido bilis flauæ, & febrium ab ea,
aut viscerum phlegmone ortarum ardorem flammeum

20 potenter extinguit, ac sitim vehementem: ebrietati resistit, Vertiginem
vertiginem iuuat, febribus denique pestilentibus, præsertim biliosam.
constitutione æstatis venenosa & pestilente opitulatur, sic fit: Venenis etiã
Succi citrorum acidi libras duodecim in vase vitrato coque
igni prunarum lento ad tertiæ partis cõsumptionem, cola, re-
sistere donec clarescat permittite. Clari succi libras septem per-
coque ad iustam crassitudinem cum iulepi clari & purgati li-
bris quinq;. Aut si æstas est, insola donec aquosa eius substan-
tia consumatur.

Cola per lin-

teu sine ex-

pressione.

Hoc aquo-

sum in fru-

ctibus cau-

sa feruoris

& putredi-

nis, Gale. in

simp.

Sapor acidus refrigerando vehementiam bilis potenter
obundit, præsertim mistus aquæ frigida, cum qua dupla
30 huius syrupi vncia duæ propinantur, vel eius loco aqua bu-
glossi, intybi, melissophylli, vel alia pro scopis varijs: cor,
Ventriculum, & partes alias ab intemperie calida imbecil-

las

Cesius.
Paulus.

Lib. 3. prog.
& criseen.

las firmat, & dum spiritus calore immodico tenuatos re-
solui prohibet, ac ipsorum putredini, & humerum, & aëris
tota sua substantia resistit, per accidens naturam roborat,
febresq; pestilentes, aut gigni prohibet, aut genitas emen-
dat. Refrigerando item ac humectando (nam per se frigi-
dus ac modicè humidus, duplo autem aquæ assumpto vtraq;
qualitatem intendit) febrium maxime biliosarum incen-
dium compefcit, & sitim ac somnum conciliat. Quoniã po-
stremò vapores minuit extincto calore vaporem causam
effeëtricem ebrietatis potò iam vino potente & vaporoso
reprimat frigiditate. Qua de causa nonnulli cum vinu me-
racius bibere cogantur, ob ventriculi imbecillitatem, ab eo
ne caput vaporibus calidis tentetur, aquam superbibunt: alij
pomum aut pyrum, aut aliquid simile postremum ingerunt:
alij ore tantum ea continent: alij ore aperto respirant, ut va-
porum à vino calidorum pars magna cum expiratione fo-
ras exhalet, non deferatur in caput, ubi spiritibus mista
pro suo impetu, errabundo motu spiritus ipsos animales di-
moueat, ut inde nobis appareant communia ebrioru sym-
ptomata. Inter quæ vnum quoque est vertigo, cum scili-
cet omnia circumagi videntur. Cui syrupus iste etiam suc-
currit, & visis quæ vapor nunc biliosus, nunc alius à ven-
triculo, vel etiam toto corpore elatus in caput, & spiritui
visorio permistus nobis mentitur. Qualia multa ieiunis
quibusdam, omnibus verò febrem deposituris crisi per vo-
mitum, aut emorrhagiam narium accidunt. Citrea mala
septentrionalis Gallia cum desideret, huc syrupum ex Pro-
uincia, & Gallia Narbonensi coëmit. Possistamen ex succo
limonum (quos plurimos, & integerrimos prædictæ regio-
nes quotannis transmittunt) isto non multo inferiorem ma-
gis tamen refrigerantem & penetrantem coquere: ambo
præterea cor, & stomachum roborant, & spiritus resolu
pro

prohibent: nec malus fuerit ex succo aranciorum indidem magna copia huc anno prope toto delatorum.

Syrupus item acetosus simplex, & de granatis acidis, facultate refrigeratoria huic est affinis, viribus alijs longè inferior. Iulep. clarum est saccharum aqua dissolutum, coctum, cum albuminibus clarificatum: vel iulepum accipe cum succo citri factum, aut rosatum. Potes etiam sacch. libr. duas in aquæ triplo ad penidiorum consistentiam coctas illi syrupo incoquere, post insolare dies 40. ut diutius seruetur.

10 Si contra bilem sumitur manè dentur eius vnciæ duæ cum dupla aqua: si ad sitim & calorem febrilem, longè à cibo frequenter die sumitur vncijs duabus cum aquæ quadruplo.

Syrupus ex corticibus citri stomachum firmat, & oris gratiam cõmendat. Corticum citri libra vna in aquæ fontis libris quinque coquitur ad duarum librarum cõsumptionem, & cum sacchari libra vna percoquitur in syrupum condendum moschi granis quatuor. Alij corticum quantitatem iustã in iulepum probè coctum proiciunt, & fit delectabile. Quod si aqua cui cortices citri sint incocti, fericum cocco baphica tinctum maceraris, præstantior euadet.

Cortices sint
recentes.

Alij libris 2.
sacchari,
alijs 3.

30 Cerebrum, cor stomachum, & reliquum etiam ventriculum, si frigida intemperie laborant, calore aromatico roborat iste syrupus, & cortex conditus, siue humidus, siue siccatus, diligenter mansus, & ore contentus, vel deglutitus. Nobis, ut dixi, citrorum desiderio non paratur, sed eius loco sæpe vtimur eo syrupo, in quo ipsi cortices citrorum conditi seruantur. Quia verò est odore iucundo, tetrum oris halitum tegit, & obtundit, præsertim qui à corruptis in ventriculo humoribus effertur. Nam à partibus alijs ori vicinis odorem fœdum, nec multum, nec diu dissimulat. In idè vitium cortex citri conditus est efficacissimus, siue ore contineatur, siue etiam præmansus deuoretur, præsertim aëre frigido, aut temperato, & in ventriculi intemperie frigida

potius, quam alia quavis: nam manifestè calfacit. Odorem vero huius Syrupi aromaticum moscho addito auget, ut etiam partes principes Valentius roboret. Quamuis autem calidus sit, tamen pestilentibus morbis, & veneno resistit, partes principes roborando. Ne autem accipe pannum sericum tinctum in chermes, rem à nostra natura & cocci alienam, non solum per se, sed ob aluminis & aliorum tincturae panni huius necessariorum mistam malignitatem. Miscetur hic Syrupus saepe alijs compositionibus ad cerebrum, cor, stomachum roborandum. Idem pollet conditura corticum citri liquida. Nam sicca minus est efficax, quae fit corticibus in saccharum propè percoctum iniectis. Fieri similiter potest Syrupus & conditura ex corticibus limonum & aranciorum, sed postremi, quod amariores sunt, aqua macerando sunt antè dulcorandi.

* Syrupus de omphacio ventriculum roborat, etiã prægnantium, ne aliarum partium excrementa faciliè recipiat, ob id cholerae morbo medetur, intemperiem calidam ventriculi febres biliosas, sitim vehementem extinguit, venenis resistit. Fit ut Syrupus ex succo citronum. Nonnulli condiunt caryophyllis. Refrigerat, & potenter adstringit, si ex viuis naturae austeris (quales vulgò nobis dictae Burdegalenses) & immaturis expressum sit omphacium: ob id hic Syrupus ad vicias duas cum vncijs duabus aquae coctae & chalybatæ, ante cibum præsumptus, non modo deiectionem immodicam in cholera sistit, sed etiam omni dysenteria, præsertim biliosa, quae frequentissima est, multum cõfert, purgato prius, si opus fuerit, corpore per rhabarbarum etiam tostum, vel aliud idoneum medicamentum. Si autè paulò post cibum sumatur eadè aut propinqua mensura, vomitum immoderatiorem, & à cholera, & à causa alia cohibet: Quia verò refrigerat, siccat, adstringit ut acetum, tribus his qualitatibus putredini resistit, ut sal duobus postremis, mel & sac-

Syr. de acre-
sta. Cholera
morbus, fel
lon Gallis,
quod fel siue
bilis vomitu
simul &
deiectione
vacuatur.

charum, & coctio à sole vel igne sola siccatione, ob id conditioni pestilenti vsu est frequentissimi. omphacium. Ut aromatico sit odore, miscent nonnulli caryophylla, quibus multo aut paulo minus refrigeret pro caryophyllorum quantitate & viribus. Paulus omphacy sextarios tres cum mellis sextario vno igni lento coquit: vel dies 40. insolat, donec aquosa eius substantia sit consumpta, & ob id *dupaxuēdi* appellat. Actuario ad eadem fit ex omphacy libra vna, sacchari libris duabus, bilis ardorem & febrim magis refrigerando obtundit: nymphæo sacchar eiusdem ex florum nymphææ libris duabus in aqua parum coctis expressum, deinde percoquitur, cum sacchari libris duabus seruatur: & omphacium cum sale & omphacium siccum cuius meminit Galen. lib. 6. com. ph. p. Fit ex omphacy coctione, & residentia purgati lib. septem, & sacchari clarificati libris quinque, additis caryophyllorum drachmis duabus, aut circiter.

Syrupus myrtilorum ventriculorum & viscera alia roborat, ob id fluorem alui antiquatum sistit, & tussim mitigat: fit vt syrupus de omphacio prædictus.

Hæmorrhagiam omnem cohibet, sumptus cum aqua chalybata, vel plantaginis, siue à pulmone est, siue ab utero, siue renibus. Diabetem quoque reprimat, & omnem immodicam vacuationem quia refrigerat. siccatur, adstringit. Eadem opera omphaco sacchar præstat. Viscera ab intemperie calida imbecilla & soluta roborat, tussi à defluxu calido & acri medetur diælis qualitatibus, & suo lentore velut incrustando muniens fauces, ac guttur: fit ex succi myrtilorum, id est, myrti baccarum libris duodecim, coctis ad tertiam partis consumptionem, deinde colatis, & quiescendo purgatis libris septem, quibus affunde sacchari clarificati libras quinque, percoque igni lento in syrupum, vel si aestas

est, in sola vsque ad partis aquosae consumptionem: sic Mes-
sues & Serapio componunt. Parrhisys autem quod myrtos
parum recentes habemus, ex ipsis in aqua temperatis &
coctis paramus, sed imbecilliolem. Hic ventris fluorem
etiam antiquum sistit, & sreatum sanguinis, quae ut pra-
stet efficacius astringentium catalogum, rosas, rhoa, aca-
ciam, hypocistidem, balaustia, oxyacantha, baccam, mepi-
la, carnem cydoniorum, succum granatorum, mastichen,
santala, ebur vsutum miscent, cum horum vnum aut saltem ¹⁰
pauca sufficiant. Myrteton Pauli libr. 7. huic affine est, ex
succo myrtorum sextarijs tribus coctis, cum melle sextario
vno ad tertiae partis consumptionem semper despumando.

* Syrupus ribes (sic enim vocant Barbari, doctis ignora-
tum fructice) vel Damasceni, vel nostratis calorem, febres
biliosas, sitim extinguit, profluvium biliosum, vomitum,
haemorrhagiam sistit, cardiacis succurrit, appetentiam ex-
citatur, exanthemata seu morbillos & variolas sanat, in pe-
stilentia est efficax, ebrietati resistit, visum acuit: fit ut sy-
rupus ex acida parte citrorum, cui viribus aequale est. Ex ²⁰
baccis item ribes rubentibus racematim coherentibus in
aqua coctis, & expressis cum saccharo percoctis, fit cre-
mor gelatinae vulgari similis, qualis ex cydonijs, cornis,
oxyacantha, vuis, gelatina vulgo dictus, quod gelu concre-
tione refert: sed hic omnium est gratissimus, & potest eade,
quae syrupus, & sapa ribes praedictus. Quam vellem sim-
plices herbarum succos ut fructuum, melle vel saccharo condi-
tos & coctos, vel etiam igni aut sole siccatos seruari, potius
quam sic varie initio misceri, cum posset medicus vtedi te-
pore pro suis indicationibus & scopis miscere. Est multum in ³⁰
vsu, nomine Syrupi de baccis myrti. Est alius Syrupus myr-
torum compositus post scribendus, frigidus est ac siccus ad pri-
mum gradum, mista etiam pauca caliditate aromatica.

Syrupus ex vuis purgatis prodest tussi & thoraci: fit vt sy- **O**
rupus zizyphorum.

Syrupus ex dactylis ventriculum adstringendo roborat, ob **O**
id vomitum, & fluorem alui sistit: fit ex dactylis enuclea-
tis, tritis, coctis ad consumptionem duarum partium, deinde
in syrupum percoctis.

*Succo dactylorum caremus, vuarum abundamus, ta-
men cocto in syrupum non vtimur: potest, qui volet, compo-
nere, & composito ad dictos affectus vti. Quæ ex vino, &
10 aceto, succis fructuum, cum melle, aut saccharo fiunt potiones,
ænomeli, oxymeli, oxysacchar simplicia hæc adscribi pos-
sunt, quia tamen multipliciter componuntur, in compositos
syrupos distuli.*

SYRVI SIMPLICES EX

SUCCIS HERBARVM.

Syrupus ex succo oxalidis febribus biliosis & *****
pestilentibus saluber est, cordis & ventriculi flam-
meum calorem extinguit, ipsaque roborat: fit vt sy-
rupus violarum.

*Syrupus item ex intybi succo ad hepatis intemperie cali-
dam, et obstructionem, accipit succi intybi purgati lib. octo,
& sacch. albi lib. quinque & dimidiam, coque in syrupum. Sic
fiat Syrupus ex succo cichoriorum, lactuce, portulacæ, betæ,
brassicæ, buglossi vtriusque, eupatory, absinthij fuma-
riæ, hyssopi, menthæ, marrubij, arthemisia, & similia
herbarum tam frigidarum, quam calidarum, & tempe-
ratarum. Possis etiam sacchari quantitate succo æqualem in
aqua aquali prunis liquare, et per pannum laneum colare, mox
percoquere, etiam vltra aquæ consumptionem, ad consisten-
tiam scilicet penidiorum, quæ vocat, aut sacchari rosati, mox
30 à prunis deposito saccharo sic percocto, succos huiusmodi resi-
dendo, puros paulatim miscere, parum coquere, & seruare,
Potes etiam succos parum coctos, residendo purgatos colatos simul
cum saccharo vel iam clarificato, vel simul clarificando,*

○ sine aqua coquere in syrupum: sed coctione tam longa vis succorum, praesertim refrigerantium, propè tota corrumpitur: quod priori modo non ita accidit. Quando autem in syrupum succus est coquendus, modo posteriore prius residendo est purgandus: deinde ouorum albuminibus, postea cum melle, aut saccharo coquendus ad mellis crassitiam, aut circiter, ut seruari possit.

HActenus syrupos simplices & iulepos descripsimus, nunc cōpositos aggrediamur, primum refrigerantes ferè, postea calfacientes & roborantes.

Syrupos ex succis fructuum medicamentosis, praesertim refrigerando, & adstringendo, & obiter ex succis herbarum etiam calfacientibus, simplices explicuimus: compositi supersunt, inter quos Mesues acetatum, ex aceto, aqua, saccharo recenset, quanuis minimum sit compositus. 10

Frigidi autem hi aduersus biliosos affectus & sanguineos sunt efficaces, ut calidi ad pituitosos & melancholicos, nisi quibus melancholia feruet.

Primum autem compositos ex succis fructuum docebimus, quo ordine simplices prius sunt descripti. 20

○ Syrupus acidus ex prunis potenter refrigerat, ob id magnam sitim sedat, intemperiem calidam partium internarum cum febre, & sine febre extinguit, & ebrietatem, & vertiginem, & vomitum sistit cordis tremorem & syncopen sanat. Fit ex succi seu aquae prunorum acidorum, granatorum acidorum, & tamar Indorum ana lib. vna, succi acidi citrorum lib. dimidia, cum sacchari lib. vna, igni lento coctis. Datur cum aqua frigida, vel aqua niuis. Si ablutus; saccharo coquitur ad crassitiam, sapa quaedam fiet.

Aqua hic vel succus est, vel prunorum, & tamar Indorum decoctum, minus quam succus efficax. 30

○ Syrupus acidus de pomis, cor, & ventriculum roborat, sitim sedat: fit ut syrupus acidus de cydoniis.

○ Syrupus alter acidus de pomis, ad tertianas exquisitas & arduas aëstiuas, sitim ventriculi & hepatis intemperie calidam, recipit succi malorum acidorum, granatorum acidorum, vuarum agrestium

rium, ana lib. vnam, aquæ rosarum, aquæ cui infusi sunt tamar indi, & pruna, ana lib. vnam & dimidiam, succi intybi cocti & despumati, & aceri ana lib. duas, sacchari lib. o. 20. Conditur à quibusdam caphura. Datur cum aqua frigida, vel melonum hyemalium.

Delicatus est ac utilis, ablata tamen caphura. Hi melones sunt citri forma & colore, in hyemem seruari soliti.

Syrupus alius acidus de pomis eadē promittēs, recipit succi pomorum acidorum lib. vnā, succi acidi citri lib. dimidiā, iulepi boni lib. duas. Datur cū aqua niuis. Si maceraueris fericū cocco baphica tinctum, succis prædictis valentiū corroborabit.

Sericum quidam malunt auferre, & morbis biliosis æstate feliciter vsurpant.

Syrupus Saporis de pomis ad melancholiam, & maniam, cor etiam exhilarat, accipit succi pomorum redolentium lib. tres, succi buglosi domestici & syluestris ana lib. duas, folliculorum sennæ vnc. quatuor, croci drach. duas, sacchari albi lib. tres. Fit autē sic: senna contrita, horis 24. succis maceretur: semel deinde feruefiat, aut bis coletur, expressum post cum saccharo percoquatur in syrumpum. Crocus autem pannolino ligatus inter coquendum infricetur.

Hic apud Mesuēn est in praxi, capite de mania et melancholia sanguinea. Sapor vero hic rex fuit Persarū, cuius meminit Crinitus lib. 13. cap. 4. à quo, vel in cuius gratiā hic Syrupus est cōpositus. Alius est apud Mesuēn in cephalalgia melancholica valentior. etiā ad quartanas, & lienē obstructum efficax, ex adianti albi, radicum & florum buglosi domestici & syluestris, polypodij, epithymi ana vnc. vna, folliculorum sennæ, fumariæ, chamemeli, stachados ana drach. septem, chamædryos, schænantij, ellebori nigri, ana drach. tribus, eupatorij drach. quatuor, succi pomorum dulcium vnc. octo, coctis simul præter epithimum, & succum in aqua libris tribus ad libræ vnius consumptionem, tunc adde epithimum, & parum coque, & cola: deinde succum, & lib. duas sacchari, & percoque.

Syrupus acidus ex cydoniis, stomachum roborat, & naturā calore dissolutam: ob id vomitum cohibet, sitim tollit, fit ex succi clari cydoniorum acidorum partibus decem, aceti parte vna & dimidia, sacch. partibus duabus.

Rasis lib. 9. ad Almansorem huic similem habet syrupum ex cydonijs. Obserua hic pro succi quantitate immodica saccharum parcius.

○ **S**yrupus acidus de succis fructuum, refrigerat: ob id sitim sedat, ardorem bilis, & februm, & phlegmones, aut intemperaturā calidā, cordis, ventriculi, hepatis, extinguit: recipit succi granatorum acidodulcium & acidorum ana partes tres, coque igni lento ad tertiā partis consumptionem, biduo clarescere permittit, eius partes duas cum iulepi partibus tribus, vel pluribus, vel paucioribus percoque.

○ **S**yrupus acidus de succis & aquis fructuum ventriculum præsertim calidum roborat, ob id vomitum etiam prægnantium, & fluorem albi biliosum sistit, recipit succi granatorum acidodulcium, cydoniorum, pomorum, pyrorum, mespilorum tricoccorum, singulorum parem portionem aquæ, cui rhus & vua oxyacantha incoctæ sint, partem vnā & dimidiam, sacchari partes tres, coque in syrupum.

Fuerint hi syrapi etiam ad condimenta aptissimi, quæ appetentiam excitent.

○ **S**yrupus acidus ex manna febris æstuantis & cum syncope confert, ac siti inexpletæ, tussi siccæ, ventriculi & hepatis inflammationem sedat, accipit mannæ uncias tres in succi intybi cocti & purgati lib. vna, macerandas in vase lapideo. Deinde simul feruescant, manibus fricentur, colentur, post cum aquæ rosarum, succi granatorum acidodulcium ana lib. vna, succi vuarum agrestium, succi citrorum ana lib. dimidia, sacchari lib. tribus percoquitur.

* **S**yrupus portulacæ valentes refrigerat, ob id sitim, februm ardorem, ventriculi & hepatis intemperiem calidā corrigit, accipit seminum portulacæ tritorum lib. vnā, horis 24. macerandam in succi intybi cocti & purgati lib. quatuor, postea igni lento coque ad dimidias, & tunc cum sacchari lib. duabus percoque in syrupum: additur interdum aceti lib. vna, vel succi granatorum acidorum lib. vna & dimidia.

† Alij sex,
vel etiam
octo.

Potest succus intybi cum succis alijs refrigerantibus co-
qui ad vsus eosdem. Syrupus quoq; intybi à Gentile scriptus
refrigerat, humectat, obstructions aperit, intemperie cali
dam hepatis, renū, emendat, bilis acrimoniā frangit, reci-
pit succi intybi & lichenis herbæ ana lib. tres, rosarum, vio-
larū, lentis palustris, polytrichi ana vnc. dimidiā, adiantis
albi, hordei mundati, seminum cōmuniū frigidorū ana vnc.
vna cum saccharo quantū sufficit: fac Syrupum, aromati-
10 Santalis albis & rubris, & vna oxiacanthes: cui si cinna-
momum, lignum aloës, corticem citri aromatis gratia im-
mittas, cor magis roborat, sed minus refrigerat. Est etiam Species qua-
in vsu Syrupus cichorij compositus à Nicolao Florentino vre-
tuor seridis
Diosc. Nam
quod Nico-
lao huic est
iaraxacom
Serapioni
est cichoriū,
seu seris sylv-
uestris Diosc.
ticus, splenicus, melancholiam vacuans, hepatis obstru-
ctionem liberans: recipit autem intybi hortensis & sylue-
stris, cichorij hortensis et sylvestris ana manipulos duos, fu-
maria, cucurbita, lichenis herbæ, lupi salictarij ana mani-
pul. vñū, hordei mundati, fructuum halicacabi. ana vnc.
quatuor, glycyrrhizæ, trium adiantorum, asplenij cassuthi
ana drach. sex, radicis fœniculi, asparagi, apij ana vnc. du-
20 as, coque in aqua, cola, percoque: addunt nonnulli lib. singulis
rhabarbari panno raro ligati vnciā dimidiā, sape inter co-
quendum exprimendā: aliū compositiorē habet Gulielmus
Placentinus: simplex verò, aut simplici proximus, & mi-
nimum cōpositus ratione bona efficax probatur: malle m̄
rhabarbari aut substantiā, aut expressiōē Syrupo simplicem
miscere vtendi tepore, quā paradi, quod minus pretiosam,
& efficacem magis portionē reddat. Quod si per hūc Syru-
pum vis lienem aut hepar, aut renes purgare, præstabis
multo Syrupum simplicem miscere decocto simplicium spleni-
30 corum, vel hepaticorum, ve nephriticorum. Ex succo lactu-
cæ, oxalidis, portulacæ, & aliarum similiter refrigerantium
atq; buglossi vtriusq; & reliquarum quoque herbarū viri

bus saltem insignibus praedictarum, possunt parari multo meliores, quam qui vulgo sunt in usu.

○ Syrupus de cannis ad tussim, pleuritidem, sitim, utilis, recipit succi granatorum dulcium libras duas, aquae malorum dulcium, & aquae cannarum, sacchari, aut penidiorum ana lib. vnam & dimidiam.

Per aquas succos intellige. Mala vero dulcia nostratia substituiimus pro malis Mesuae de Senitarum regione: alij mora, quibus fit diamoron, intelligunt.

* Syrupus violatus pleuritidi & tussi a causa calida prodest, fit ex violarum vnc. duabus, seminum cydonij, & maluae ana vnc. vna, zizypha, myxa ana viginti, cum aque cucurbitae lib. sex, coque ad tertiam partem, & cum sacch. lib. vna & dimidia fiat syrupus.

Ad pleuritidem & alios affectus biliosos efficax initio, & augmento: refrigerat enim & humectat primo gradu, ob id tussim siccam inuat, sitim sedat cum aquae frigidae quadrupla, somnum conciliat vesperè sumptus vnc. duabus cum equali aqua portione, vel solus. Syrupus autem violatus absolutè est, qui ex violarum infusione praedictus est, hic vero dicitur syrupus violatus compositus.

* Syrupus adiantinus ad thoracis affectus calidos, & viscerum obstructions, recipit glycyrrhizae vnc. duas, adianti albi vnc. quinque, tempera aquae fontis lib. quatuor, horis vigintiquatuor, coque ad dimidias, expressum percoque cum sacch. clarificati aquae adianti albi ana vnc. octo.

Syrupus zizyphorum raucitati, tussi, pleuritidi confert: sic sex zizyphis sexaginta, violarum, seminis maluae ana vnc. quinque, adianti albi, glycyrrhizae hordei mundati ana vncia vna, sem. cydoniorum, papaueris, melonis, lactucae, tragacanthi, ana drachmis tribus: coque cum aquae fontanae lib. quatuor, & sacchari lib. duabus.

Alij coquunt ad dimidias, colatum percoquunt in syrupo cum sacch. libra vna potius, quam libris duabus. Tussi siccae & asperitati arteriae, omnibusque thoracis affectibus et fluxionibus calidis confert. Viribus affinis est violato, sed eo

minus refrigerat: Ulceribus Vesica etiam utilis est: minus in usu est hic compositus, quam simplex prius scriptus. Male hic legebatur $\zeta\zeta$ yphorum lib. x. quod libras decem interpretati sunt, pro lx. hoc est, sexaginta. Nam libris $\zeta\zeta$ yphorum decem, & c. capiendis, aqua librae quatuor non suffecerint. Id addo, ut intelligas vitia contingere plurima ex notis ponderum, & numerorum, quae nos ob id integra, aut propè dimidia scribimus.

10 **S**yrupus contra catarrhum calidum, coryzam, pleuriti- dem, tussim, recipit zizypha, & myxa ana centum, violarum, mannae ana vnciam vnam, glycyrrhizae, florum buglosi ana vnciam & dimidiam, sem. maluae, cydoniorum, ana drach. sex, sacchari libras duas, succi mali granati dulcis li- bram vnam: fiat syrupus.

*Coqui omnia debent in aqua, nodulo ex seminibus im-
posito.*

20 **S**yrupus papaveris ad catharrum & tussim causam in- somniae: fit praesertim ex capitum papaveris albi & nigri, ana drachmis sexaginta costis in libris quatuor aquae plu- uialis, ad consumptionem librarum duarum & dimidiae: tunc percoquantur cum sacchari albi, & penidiorum ana vnciis quatuor.

30 *Galenus in diacodio hunc terminum decoctionis non vult tam longum in recentibus praesertim capitibus, quia vim perdit: sed donec ipsa capita coquendo tabescant. Potest fieri ex solo semine, sed praestat ex capitibus cum semine decoctis ipsum componere, quia in capitibus vis refrigeratoria sit insignior, ut indicat opium ex his praesertim nigris incisis, emanans liquor maxime omnium narcoticus. Hic syr. sim-
plex usu frequentior, quam sequens, catharrum calidum, tenuem, & acre, in asperam arteriam sistit, quia frigiditate sua cogit, & crassum efficit humorem, ob id ad fluendum ineptiore. In quem usum diacodium adhibet Gal. Caloris quoque incendium extinguit, somnum conciliat, sitim sedat, guttur lenit.*

Tussim quoque ab eodem catarrho siccam finit, aut saltē mitigat, sicca autē est, quod nihil materia tenuioris, & efflationem tussis materiam eludentis expectoratur, & lentore suo gutturis asperitatem lenit. Pro pluuiiali aqua quidā malum fontanam, & coquunt ad cōsumptionem tantum libræ vnius, vel vnius & dimidiæ in formā iulepi. Capita autē papaueris sint recentiora, quia frigidiora sunt, & diu minus coqui desiderant, quam sicca: somnum quoque conciliat, tum per se refrigerando & humectando sumptus vncijs duabus hora somni, tum per accidens mitigata tussi vigiliis excitante. Eadem vi sitim extinguit, a calido & sicco nasci solitam. Papaueris non nigri sed rubri legunt nonnulli, quod papauer rhœas est Dioscoridi refrigerans, & omnibus suis partibus somnum concilians, ne putes cū quibusdam ipsum anemonem esse calidam herbam.

○ Syrupus papaueris ad tussim siccam, pthifim, catarrhū in somniæ causam, recipit papaueris albi & rubri ana drach. quinquaginta, adianti albi drach. quindecim, glycyrrhizæ, drach. quinq; zizypha triginta, feminis lactucæ drach. quadraginta, feminis maluæ & cydoniorum ana drach. sex: coque in 20 libris quatuor, aquæ ad dimidij consumptionē, colatum cum sacchari & penidiorum ana vnc. octo in syrupum percoque.

† Alij triginta: & in priore legūt: vide diacodum in ecle gmatibus.

Alij papaueris nigri legunt, de quo nuper. Catarrhum calidum, acrem, tenuem, in pulmones ruentem prohibet, in crassando, lenit asperam arteriam, somnū conciliat. Datur ad thoracis partium affectus cum aqua adiutorum, vel bechij. Semina muccaginosa panno lineo ligata, facultatē syrupo tradūt: muccaginem in linteo retinet, quæ syrupos minimum glutinosos redderet. Rarus vsu est, frequentior simplex nuper dictus. Competūt etiā hi syrapi papaueris fluo- 30 ri alui & dysenteriae post totius purgationē, aut quia somnum conciliant, qui fluxiones sistit, & coquit: aut quod intemperiem calidam siccā intestinorum a materia ferè bilio

liosa, aut melancholica affluxu emendat. Diacodiū & eclegma papauerinum in eclegmatibus dicenda, idē propē possunt. Huc adscripturus eram Syrupos alios thoracicos, sed calidos, nisi ante compositos frigidos absoluisse pręstitisset. De his igitur in fine Syruporum agam, quibus continenter succedent eclegmata remedia, maximē thoracica & pulmonica.

10 **S**yrupus acetatus simplex materias calidas frigiditate, tenuitate verò crassas & glutinosas ad expulsionem apparat Galeno, etiam in partibus remotis, ad quas essentia suę tenuitate alia quoq; medicamenta affectus in his contumaces victura conuehit: humorem tamen melancholico sibi temperamento affinem iuuare non videtur: recipit aquę fontis libras quatuor, cum sacchari libris quinque, coquantur in vase lapideo, ad dimidias semper despumando, carbonibus accensis, aut flamma exigua, & sine fumo, tunc adde aceti albi, clari libras duas. Si autem valentissimum vis, libras quatuor: si viribus mediocre, lib. tres: & percoque in syrupum: datur ab vnc, vna ad vnc. tres cum frigida.

20 *Affectibus biliosis saluber, quia bilem tenuitate & caliditate furiosam frangit: crassat, extinguit: humores autē crassos tenuat, incidit, obstructiones aperit, vrinas mouet ac sudores. Quę contraria potest, nimirum contrarijs constans substantijs etiam aceti ratione. Cum autem acetū sit frigidum siccū, viribus maximē, & humor melancholicus frigidus siccus, & melancholia extincto iam calore frigida sicca Galeno dicatur, ob id humores & affectus melancholicos augere videtur acetum, pręsertim in mulieribus, quia vterum lædit Hippocra, lib. 3. rat. vic. acu. & eius ratione*

30 *Syrupus acetatus tamen, quia hos humores & similiter crassos, lentos expulsionem apparat tenuando, incidendo, meatus aperiendo: saluber etiam est affectibus melancholicis, vt quartana libro primo ad Glauconem, & splenicis remedijs sumendis, & admouendis miscetur in methodo medendi, & lib.*

Et lib. 9. c. ph. p. putredini etiam resistit, ut acetum, ob id pestilentibus febribus est saluberrimum cum aqua buglossi. melissophylli, et alijs, partes principes roborantibus. Non abs re autē in vase lapideo, aut siliceo, aut terreo vitrato coquit. Nam acetum à vase aereo, æruginosum aliquid cōtrahit, et corrodens. Quod autem Galeno autore hanc ei syrupo vim tribuit, rerum affinitate fecit. Id enim Galenus oxymeliti tribuit, à quo hic syrupus nullo differt, nisi quod mellis loco, saccharum mellis speciem accipit, et quod crassius coquendo efficitur, quàm Galeni oxymeli, ad diuturnā 10 custodiam. Potest tamen hic syrupus ut Galeni oxymeli parum coqui, æstate præsertim, et fiet liquidissimus, clarissimus, iucundissimus in hos omnes affectus, ut quotidie experimur, potius, quàm tantam crassitiem ex multa coctione natam aqua vel dulci, vel destillata dissolventes, præsertim quibus affectibus mel timetur. Acetum autem album tenuius et potentius alio est.

* Syrupus acetatus cum radicibus bilem crassam & auulsiu difficilem, ac pituitam incidit, terget, obstructa hepatis, lienis, renum, aperit: recipit radicem apij, fœniculi, intybi ana 20 vnc. tres, seminum apij, fœniculi, anisi, ana vnc. vnam, seminis intybi vnc. dimidiam: hæc omnia igne lento coquantur ad dimidias in aquæ fontanæ libris decem; tunc additis sacchari lib. tribus clarificetur, deinde acetum additur, quantumlibet pro scopis, ut dixi nuper, variis.

Syrupus acetatus cōpositus.
Radicē intybi omittūt quidam.
† Expressum ubi est.

Nam si imbecillum vis, aceti libras quinq, addu: si valentissimum, decem: si medium, libras septem, et dimidiā. Sed hic aceti modus atque adco primus, in hoc syrupo, et in precedente nobis est molestus, præsertim quibus frigidus est ventriculus, quem ut ceteras partes nervosas acetū la- 30 dit. Ob id etiam Galenus mel duplum acetum miscet, et melli duplam aquam, Mesues quoque aquam propè duplam saccharo ubique miscet. Quinetiam sæpe sine aceto hic syrupus

rupus fit, & tunc de duabus radicibus sine aceto dicitur, quia ex radicibus quinque vreticis, apij, fœniculi, petroselinii, rusci, asparagi, duas tantum recipit. Febris pituitosa quam biliosa aptior est, quia modice calet, & ijs incipientibus ut Bizantinus paulo valentior procedentibus.

Syrupus Bizantinus ad icterum, & febres putridas, biliosas, & phlegmaticas solutu contumaces, recipit succi intybi & apij ana lib. duas, succi lupuli & buglosi hortensis vel syluestris ana libram vnam, feruefiant semel, & purgentur eius succi clarificati lib. quatuor, igni lento coque in syrupum, cū sacchari lib. duabus & dimidia. Interdū acerum mensura succorum purorum dimidia incoquitur, interdum rosarum vnciæ duæ, glycyrrhizæ vnc. dimidia, spicæ nardi drach. duæ, semi. anisi, fœniculi, apij, ana drach. tres succis incoquantur, & vi mirus euadit.

Coquendo desumentur & clarificentur, & colentur succi. si hunc vis obstructa potentius aperire, adde acetum album, apium, petroselinum, fœniculum, & alia vel splenica, vel hepatica, vel nephritica, aut ei iunge, utendi tempore syrupum de radicibus vel duabus, vel quinque.

Syrupus de quinque radicibus ad eadem efficacior, proximus viribus syrupo Bizantino, incerti est auctoris, accipit radicem apij, fœniculi, petroselinii, asparagi, rusci ana vnciæ duas, coque in lib. sex aquæ fontis ad tertiæ partis consumptionem, expressum percoquitur cum sacchari lib. tribus, addendo ad finem aceti vnc. octo. Alij addunt decocto seminis apij, fœniculi, petroselinii, ana vnc. vnam, & in libras decem aquæ coquunt ad dimidias. Expressum percoquunt cum mellis potius quàm sacchari libris quatuor.

Syrupus acetatus de succis herbarum, recipit succorum syrubi Bizantini partes tres, sacchari partes duas, aceti partem vnam.

Syrupus acetatus diarrhodon ad febres complexas, & eas, quæ formam corporis corrumpunt, obstructions hepatis

patris & lienis idem aperit, recipit succi intybi, apij, ana libras duas & dimidiam, radicum apij, foeniculi, intybi ana vnc. duas, rosarum vnc. vnam, glycyrrhizæ vnc. dimidiam, spicæ nardi drach. duas & semis, sem. apij, foeniculi, anisi, ana drach. septē, cum aquæ lib. sex coque ad duarum partium consumptionē, deinde cum lib. duabus aceti, & lib. tribus saccha. fiat syrupus. Datur ab vnc. vna ad vnc. tres.

Affinis est Byzantino viribus, nisi quod paulo est eo calidior, qui sequitur autem, multo efficacior & calidior.

○ **S**yrupus acetatus de succis herbarum cum aromatibus, ¹⁰ obstructions aperit, ob id febres putridas, & implexas, & morbos alios obstructioni succedentes curat: recipit succorum apij, foeniculi, intybi, lupuli, coctorum & purgatorum ana lib. duas, succi buglosi, lib. duas & dimidiam, rosarum vnc. vnam, spicæ nardi drachmas tres, glycyrrhizæ vnc. vnam, feminum apij, foeniculi, anisi, rhabarbari, eupatorij, absinthij, cassuthæ, ana drach. quinque, sacchari lib. duas & dimidiam, aceti libras duas: condiatur galliæ aromaticæ drach. duabus.

○ **S**yrupus acetatus, cholagogus, & refrigeratorius, recipit ²⁰ pruna passa, myxa, ana centum, tamar Indorū librā dimidiam, myrobalanarum citrearum vnc. quatuor, succi rosarum recentium vnc. tres, mannæ, calsiæ, ana vnc. tres & semissem, sacchari libras quatuor. Fac syrupum, post adde aceti libras duas, succi granatorum acidorum libram vnam & dimidiam, percoque igni lento cum scammonij drachmis sex, panno tenui illigatis, & sæpe confricatis.

*Huius imitatione syrupus vnius humoris vel plurium, vel omnium purgatorios ad precautionem, vel curationem morborum, præsertim longorum, describunt medici, potiones multo iucundiores aegris, quam ipsa purgantia medica- ³⁰ menta, vel saccharata, vel liquore aliquo soluta: ut ad pituitam purgandam, ex radicibus foeniculi, apij, petroselini, polypod. semi, anisi, anethi, foenic. ameos, cnici, hyssopo, calaminthe, pulegio, & similibus, cū agarico, turbith, & similibus: ad melancholiam, ex radicibus capparidis, tamaricis, polypodij, lapathi, affleno, phillitide, adiantis, buglossis, lup-
po, su*

po, fumaria floribus cordialibus, epithymo, senna folliculis,
& sero lactis, praesertim caprini.

HActenus syrupos compositos refrigerantes docuimus, nunc ad calfacientes morbis frigidis salubres transeamus: oxymelitis genera primum dicturi, si prius de aqua mulsa, & vino mulso egerimus.

Morbi frigidi sunt pituitosi & melancholici, praesertim a pituita insipida, vitrea acida, & humore melancholico. Nam pituita salsa ex putredine aut bile mixta iam calida
20 est: ut melancholia ex putrefactione, vel distillatione sanguinis, vel humoris melancholici, vel bilis flavae genita, quamvis actu frigida videtur ut calx, fax vini, vltima tamen potestate calida est: ac ubi actu per nouam putredinem, vel causam aliam calida euasit, est ardentissima, & calcis, ac facis vltima in morem vrit, & cancrum facit saepe ulceratum.

Aqua mulsa magnarum est virium ex maiorum nostrorum sententia, siquidem sitim sedat, affectus frigidus, praesertim cerebri & neruorum, & iuncturarum, iuuat: loco vini potum tussim humidam, puris & pituitae crassae & lentae expectorationem promouet, lauat, terget, purgat intestina, viscera, meatus urinarios: ob id colicis prodest, & aluum subducit, calculum in viis urinae gigni prohibet. Fit ex mellis boni (quod colore sit pallido, odore iucundo, sapore modice acri, & dulci
30 consistentia crassi & tenuis, media, non vetus) libra vna aquae fontanae dulcis & clarae lib. octo in vase lapideo, vel vitrato igni lento coctis, & continenter despumatis: deinde panno dealato colatis. Quod si mox per se bibendum est, aquosius fiat: larga enim coctione crassatum, ut iulepus diu quidem seruetur, sed in partes remotas aegre penetrat, in bilemque ob multam dulcedinem facile vertitur, & ob id sitim auget, nisi largiore aqua
30 mixta dissoluatur, ut insipidum, aquae modo, videatur. Alias quoque facultates coctio varia ei acquirit, quia parum coctum inflat, magis aluum subducit, minus nutrit: largius vero coctum, inflationem dissipat, magis nutrit, minus deicit. Addunt nonnulli aromata, zingiber, crocum, cinnamomum, macis, & similia: alij galliam moschatam, lignum aloes, & similia. Fit etiam ex mellis parte vna, aquae fontanae partibus octo, fermenti in

Aqua Pauli
lo etiam occlusa.
Dioscoridi
Auicennae
dupla.
Coquendo ad
partem quartam
aut quintam
consumptionem.

his dissoluti vnciis tribus, in singulas libras aquæ mellitæ, quæ vasi ligneo trade, relicto trium digitorū spatio vacuo, in quod dum muſti modo feruebit, recipiatur: vbi feruere deſicrit, obturato vafe modo vini doliorum, tertio poſt menſe fit potabile. Immitti poſſunt aromata panno lineo ligata.

Μελιχροῖον recens ὕψομελι ſepoſitum, vt ſeruetur, Dioſcoridi dicitur: alijs cōfunditur pro aqua mulſa, ſeu mellita.

Melicratum malè pro δινομέλι Meſuæ interpreti dicebatur. Has vires hydromelitis ex Hippocratis & Galeni libris probare, quia eſt cuius procline, ſi vel lib. præcipuè tertium rationis victus acutorum, aph. 41. lib. 5. li. ſan. tuend. & methodi medendi legerit, ob id ſciens omitto. Addam tantum, inflationes, & tormina maximè excitare, quando in aqua tātum calfacta mel diſſolutum eſt: qualem mulſam crudam ſerapio vult dari dormituræ mulieri, quam concepiſſe ſuſpicamur, niſi eius potui ſit aſſueta. In arthritide calida, pro mulſa, aqua ſaccharata eſt præſtātior. Quòd ſi vel à mulſa, vel ſaccharata aqua poſt uſum ſeptem dierum aut vires nimis collabantur, aut ventriculus malè coquat, ad vinum eſt redeundum, vel potiùs vinum mellis tranſeundum. Secundum hydromelitis genus eſt infinitis partibus valētius & generoſius, & item quòd vinum mellis vocat
 Aphor. 41.
 lib. 5. 10
 23
 Li. 14. c. 17. Plinius. Vtrunque enim colore, & calore, & ſaporis gratia vinum exoticum, quòd Baſtardum vocant: mentitur: eſtq; efficaciffimum in affectibus cerebri, & partium neruoſarū frigidis, paralyſi, apoplexia, epilepſia, lethargo, colicis item, & nephriticis, & ventris inferioris intemperie frigida: ſeruaturq; vtrunque, & valētius euadit tempore & loco calido. Vires eius miraberis ſi parū antè coxeris, & deſpumaueris: deinde dies quadraginta, aut circiter, extra pluuiā ſoli verno expoſueris. Expoſui etiā æſtuo, & autūnali, nec infeliciter, niſi quòd ſemel in acetum longè omniū acerrimum abiit, quòd ſolem nō habuerat liberū, nec poſt feruefactio

facilionem & insolationē fuerat operculatū. Fermentum nō misceo, vt nec Plinius: id tamen accelerare feruorē, & augere acrimoniam certum est: quanta verò mensura sit miscendū, ex Mesua corruptis codicibus difficile est coniectare: hi enim vnc. tres in libras centum aqua, & mellis expectunt: alij in singulas libras aqua, & mellis simul mistorū vncias tres fermenti miscent: alij ad mellis lib. vnam, aqua lib. octo, fermenti vnc. vnam Melicratū Hippocrati est noxiū biliosis, & quibus magna sunt viscera, Gale. etiam febribus colliquantibus: aquosius Urinas & sputa magis promouet, minus aquosum aluum magis subducit.

Oinomeli vinum mulsum, intemperiem frigidam ventriculi, hepatis sanat: flatus in eis & hypochondriis dissipat: oris odorem, cutis colorem commendat: fit ex vini antiqui boni lib. decem, mellis boni & despumati libr. duabus, addendo cinnamomi tenuis drach. quinque, spicæ nardi drac. vnam, caryophyll. zingiberis, ligni aloës, macis, ana semunciam, cardamomi † drachm. duas, croci drach. vnam, & semiff. tere negliger, cola panno raro, aromatiza moschi drach. tribus.

† Alij drac. tres.

Oenomeli Gal. podagricis, arthriticis, nephriticis, & senibus, ex melle, & vino sabino, aut simili, & petroselino componit, adiecta bethonica, & saxiphago in nephriticis.

Lib. 5. factu. Oenomeli simplex.

Qui verò curiosius componunt, etiam spica nardi aliquid injciunt: hodie verò eidem magnam aromatum miscellam immittunt. Olim fuit vsu celebre ad cerebri, neruorum, & aliarum partium affectus frigidos, sed id medicamentosus, quale hic scribitur: nunc magno harum frigidarum regionem incommodo in vsu esse desijt, præterquam quòd circa natalem Christianum in Bacchanalibus vulgi regalibus, plebecula ad palati gratiam, non ad intemperaturæ frigida propulsionem, etiam largius bibit, & claretum vocat: magnates verò pretiosius, διώκεται, parciores tamen mensura, quod ferè ex sacch. vnc. quatuor, & cinnamomi vnc.

dimid. in lib. vini singulas conficitur, & Hippocraticū vinum appellant, tanquam Hippocrate inuentore dignum, ob virium & saporis excellentiam, cui etiam mellis parū addunt quidam, praesertim si vinū austerius, ad saporis gratiā, & coloris: clarius enim euadit colatū. Vinum mulsum Diosc. fit ex vini veteris austeri q̄ metretis duabus, & mellis boni metreta vna, alijs q̄ duobus modis parat, semper tamen sine aromatibus. Vinum verò melitites, ex musti austeri congys quinq̄, mellis cōgio vno, salis cyatho vno: vinū autē aromatites Diosc. longè diuersum est ab hoc Mesua mulso aromatite, praesertim primū: nā secundū quadatenus conuenit. Aliæ sunt eidē, & Actuar. varia vinorū conditura, vt absinthites, saluiatū, pycatū &c. Ex quibus vinū absinthites ad atrophiam ex ventriculi imbecillitate efficacissimū etiam Imperatorū experientia docet Gal. lib. de Theriace ad Pisonem.

Oxymeli simplex Ga **O**xymeli fit ex aqua, aceto melle: aqua verò miscetur, vt longa cōctione causa inflationis in oxymelite resolua-
leni seu acetū mulsum. tur, vt etiam proptius despumetur, vt deniq; medicamēti huius facultas ob aquosam substantiam in corpus distribuatur: mel verò additur ad oppugnamdam pituitā. Ex melle autē & aceto mistis facultas quaedā tertia horū neutri tāta confurgit, certissima, & efficacissima ad tenuādū, incidendū, resoluendū
Lib. 8. meth. humorē crassum, lentū, vētriculi, hepatis: praesertim verò iuncturarū, & in febribus diuturnis, quarū materiam incidit, & coquit, fit ex aceti parte vna, mellis partibus duabus, aque partibus quatuor. Necessè tamen est, interdum augere acetū, vt in syrupo acetoso diximus. Primū autē mel & aqua simul coquuntur, vbi despumata probè sunt, addito aceto percoquuntur, semper quoq; despumādo. Datur ab vncia vna ad vnc. tres. 30

Oxymeli simplex Ga **I**am quæ ex aceto (in quod vinum corruptione degenerat) sūt cōpositiones, dicamus. Oxymeli Græcis, nobis acetū
leni. mulsum, crassa in ventriculo & Venis tenuat, lenta incidit, ac strenuè terget, obstructa liberat, sine manifesto calore: ob id nec febres accendit: sputū euocat, sitim sedat, alia q̄
 pen

per multa efficit Hippoc. lib. 3. rat. vict. acut. morb. Si tamen immodicè utare, intestina rodit, nervosa ledit, tuſſim excitat, etiam in synochis tuto datur lib. 11. meth. sic Galeno componitur lib. 4. san. tuen. Aceti albi acerrimi libr. vna, mellis optimi lib. dua, aqua fontis lib. quatuor, coquuntur simul ad tertiam, vel etiam ad quartam, spuma interim detracta, quam si multam mel egerat, malū est, & ob id diutius coquendum. Optimum verò vel minimum spuma euomit, & breuissimo tempore coquitur, & plurimum quartam partem eius, quod fuerat in initio, amittit. Si vis oxymeli valentius, miscetantum aceti, quantum mellis, aqua duplo, quale est oxymeli Pauli lib. 7. Idem Mesues imitatus est in syrupo acetoso simplici, quem facit mitiorē aceti partibus tantum duabus mistis: valentē verò mistis quatuor: mediocrem deniq; tribus. Sed cum vna omnibus mensura non placeat, quia hi acetosius, illi mellitius magis ament, pro cuiusq; palato misceatur. Aut si vnicum vis, para imbecillius: cui medicus acetum addere vtēdi tempore, si opus erit, poterit. Si diutius vis seruare, coq; perfectius, donec aceti & mellis qualitates planè fuerint vnita, nec acetū adhuc crudum gustanti appareat. In syrups consistentiam cū Mesue coquunt ea ratione nostri pharmacopola, cum liquore aliquo dissoluendum, vt potabile fiat. Quod autem cum Galeno quadrifariā coquitur ad tertiam, vel etiam quartam partem, parum diu, vt dies octo, vel circiter, aestate praesertim, etiam si loco frigido condatur, seruatur integrum. Nam corruptione abit in acetum acerrimum, quod hydromeliti quoque calido aëre accidit, tamen longè est omnibus medicis potionibus idem incundius, vt id etiam vino agri plerique praesferant, praesertim si paulo est aquosius, quale aestate & in febribus coquere soleo, aut aqua cocto mista parare. Ferè autem aqua pintis sex mel-

lis libras duas igni lento despumo, ut sit clarius, post acceti quartaria tria incoquo, cetera, ut mox audies, persequor. Quia autem mel nostrum improbius est cinnamomo vulgari, pauco odoris, & saporis gratiam augemus immiscendo, dum colatur, in lib. singulas ad drach. duas, & albu minibus ouorum sordem eius omnem cogimus, quam pannolanco, dum parumper refrigit, colantes secernimus, ut iam sit quam purissimum, & vino albo simillimum, ubi mel album, & acetum album accepit: aut flauo, si mel flauum, & acetum vulgare recipit. Oxymeli aliter coquit 10

Gal. apther. Dioscor. & post eum Plinius. Oxymeliti ut hydromeliti 24. lib. 1. & incoquere potes quæ eius actionem intendunt, tenuantia, in lib. 13. meth. cidentia, tergentia, ut hyssopum, thymum, satireiam, origanum, pulegium, calaminthem, & quæ ipsius vim ad id unum sit ty ganum, pulegium, calaminthem, & quæ ipsius vim ad pus quidam partem affectam deducunt, ut asplenium, tamaricem, in Syruporum. obstructione lienis, eupatorium, cichorium, obstructo hepate. Unde Paulo est oxymeli splenicum, & oxymeli calculosis efficax. Quinetiam purgantia eidem incocta clementius et efficacius vacuant, ut cnicus, agaricus, pituitam, epithymus, polypodium, chamædrys, chamæpytis, elleborus niger: 20 melancholiam, rhabarbarum, scammonium, bilem flauam cortex rad. sambuci, colocinthis, aquas. ut id unum pro omnibus propè tum iulepis, tum syrupis esse possit, si quis cognouerit uti. Unde & Mesuæ est oxymeli cholagogum, phlegmagogum duplex & melancholiam vacuas. Id oxymeli qua ratione sit coquendum, libro 4. san. tuend. ut dixi, docetur, quas vires habeat, ibidem & locis alijs permultis præsertim libro 3. rat. vict. acut. ut verò mulsæ multum cocta est calidior, magis incidens, tenuans, tergens, quia mel retinet largius, aqua in vaporem magna parte soluta: sic oxymeli, quod phar- 30 macopola ad consistentiam syruporum coquunt, ut seruari possit, est potentius quam aquosius, & minus coctum: sed hoc

hoc est gratius, & citius ob fluxilem consistentiam penetrat, quam vim aceti tenuitas non minus, quam aqua fluxilis substantia iuuat, ut libro 1. simpl. Aquam vero, ut cætera humida iuuare distributionem docet Hipp. aph. 11. lib. 2. & Gal. initio libro 4. vsus part. Illud autem vix potabile, nisi aqua vel cruda, vel alia diluatur.

Oxymeli de radicibus, incidit, tenuat, terget, ob id obstructiones ventriculi, hepatis, lienis aperit febres diuturnas à bile crassa aut pituita iuuat, urinam mouet: fit ex corticibus mundatorum & incisorum, radicis apij, fœniculi, ana vnc. duabus, sem. apij, fœniculi, anisi, ana vnc. vna, macerentur omnia vigintiquatuor horis in vase lapideo, aceti lib. decem, aque lib. viginti, coque ad tertiæ partis consumptionem, colato adde mellis dimidium, igni lento percoque.

Oxymeli
diureticum

Acetum sit
albū & an-
tiquum.

vsu frequens procedentibus morbis: nam ineuntibus tutius est oxymeli simplex, hodie vero frequentius fit, hoc modo. Corticum rad. apij, fœniculi, petroselini, rusci, asparagi, ana vnc. duæ, sem. apij, & fœniculi ana vnc. vna, aquæ libris duodecim, & aceti lib. vna macerantur, & ad dimidias coquuntur, expressum post cum mellis quantitate idonea percoquitur: alij loco seminum, radicis raphani vnc. vnam & dimidiam miscent, alij vtrunque, alij neutrum pro scopis varijs, alij quoque sine aceto parant, & vocant Syrup. de quinque radicibus sine aceto, sunt qui saccharum mellis loco miscent, ut minus caleat, & sit iucundius. Non modo ad affectus ex bile crassa, & pituita etiam crassa & lenta natos valet, sed etiam ad melancholicos, ut febres quartanas, præsertim in declinatione. Valentius est quam oxymeli de duabus radicibus, & quam Syrupus Byzantinus: etiam sudores mouet, si calidum bibatur, & corpus bene tegatur, præsertim cocta iam materia.

Oxymel cõ-
positū quin-
que rad.

Oxymeli phlegmagogum fiet id prædictum, si inter coquendum medulla sem. cnici panno lineo raro ligata mergatur, & identidem confricetur. Potentiùs vacuabit si etiã

turbith cum zingiberis nodulo prædicto addatur.

Alios humores vacuare poterit incœctis similiter simplicibus, quæ peculiariter illos humores trahunt. Potest verò poni in prædictam quantitatem Mesvæ, cnici medullæ lib. vna & turbith vncia tres.

OXymeli vacuâs melancholiam recipit thymi, calaminthes, agarici, buglosi hortensis & errhatici, glycyrrizæ, ana vnc. vnâ, polypodij vnc. tres, chamædrios, chamæpytios, stœchados, spinæ albae ana drach. quinque, vuarum passarum purgatarum lib. dimidiam, macerâ viginti quatuor horis, aceti albi, succi buglosi ana lib. duabus, & dimidia, aquæ lib. duabus, coq; igni lento ad dimidias, cola, cum mellis lib. tribus percoque: inter coquendum autem epithymi vnc. vna, ellebori nigri aurei tres, nodulo ligata, mersâq; sæpe confricentur.

Humorem melancholicum & melancholiam expulsiõni apparat, & vacuat, in affectibus melancholicis mitissimum & saluberrimum. Quod verò ellebori vnc. duas reciperet, cum Manardo esset vehementius.

OXymeli ex ligustico ad pituitam crassam, lentam, putrem, obstructions hepatis & splenis aperiendas, vrinam mouendam, recipit radicem apij, fœniculi, petroselini, calaminthes, dauci, ana vnc. vnâ: zingiberis, sem. ligustici, apij, fœniculi, anisi, cari, eupatorij, asari, absinthij, ana vnc. semis. caryophyll. galangæ, ana drach. tres, spicæ nardi drach. duas: coque in aceti libris decem ad dimidias, & cum mellis lib. quinque percoque.

OXymeli ex calaminthe calfacit, incidit, terget humores crassos, lentos, putres, ob id intemperiem frigidam ventriculi & hepatis corrigit, scirrhum, lienis, & aliorum viscerum dissipat, febres diurnas iuuat. Recipit rad. apij, fœniculi, intybi, ana vnc. vnâ, schœnu anthûs drach. duas, sem. apij, fœniculi, anisi, ana drach. sex, calaminthes montanæ & domesticæ, spicæ, asari, castiæ, mastiches, dauci, petroselini, ana vnciâ dimidiam: caryophyllorum, ligustici, zingiberis, galangæ, ana drach. duas: coque in aceti lib. octo, & aquæ lib. sex, ad duarum partium consumptionem: adde mellis despumati libras quinque. Datur ab vncia vna ad duas.

A Cetum scillinum veterum consensu & experientia est efficacissimū ad cerebri affectus frigidos & curatu cōtumaces epilepsiā, vertiginē, gingiuas laxas & putres sanat, dētes cōfirmat, oris odorē cōmendat, fœtore eius valēter dissipato: partes respiratorias iuuat & expurgat, & musculos laringis roborat, ob hæc vocem clarā efficit. Ventriculum putridis humoribus deterfis expurgat, appetentiā excitat, coctionē iuuat, hepar, & lienem quoq; expurgat, horumq; dolorem leuat. Intestinorum, & vesicæ retentricæ vim firmat, praefocationi ab
 10 vtero, affectibus iūcturarū prodest: humores enim crassos tenuat, lentos incidit, & fluxiles ad expellendumq; promptos reddit, & expellit, interdum etiam bilem atram: corpus laxum & molle firmat, in iuuentute conseruat, à putredine vindicat, coloratum bene efficit, sed vsu multo emaciat: sic autem fit, scillæ laminas inter corticem & cor medias, acu lignea filo confutas tanto interuallo, ne se contingant, siccabis in vmbra dies quadraginta, postea concisam cultello ligneo lib. vnā dies alios xl. insolabis in aceti boni lib. octo in vase vitrato, stricti crificij, bene obstructo: postea colabis & vteris: si verò accelerare cogaris, sepeli vas in calido cinere, vel sabulo, non repente, sed paulatim, vt horarū spatio intercedente. Paulus vero, scillæ laminas recētes in aceto insolat à Veris initio, ad æstatis finē, in vase vitreo probè obturato, & postea vitur. Datur ieiunis quotidie paulatim, donec ad sescunciam perueniatur.

*Acetum scillites veteribus frequens vsu, hodie rarum per se, ob amaritudinem & acrimoniam mordacem: idq; multi cum melle: & fit oxymeli scillitum alij cum saccharo in syrupi formam percoquunt. Id acetum incidit, tenuat, terget humores crassos, lentos, putres quales
 30 pituitosi & melancholici in omnibus corporis partibus, ob id affectibus ab eorum copia excitatis, & diuturnis conducit, epilepsia, vertiginē: auditui obtuso, asthmatica, rancitati, familiaribus senectuti vitijs: & cæteris ob hæc à morbis præcauet, & sanitatem tuetur, si per se sumatur: melius autem cum melle in syrup. Datur a drach. vna ad drachm. octo mane cum aquis aut decoctis aptis: in affectibus autem thoracis paulatim lambatur. Si tamen æstas*

est, aut febris hectica, vel alia adest: abstine huius vsu ob scilla caliditatem: aqua ex aceto scillitico destillata est gratior, & efficacior. Vomitu etiam valenter purgat humores in ventriculo crassos, lentos, putres, datum ad fescun-
 ciam cum mellis aut sacchari rubri vncijs tribus, aqua hordei cyathis tribus. Acetum autem scilliticum Dioscoridi & Paulo sic fit, scilla candida purgata concisa segmenta lino traiecta modicis interuallis, ne se contingant, in umbra dies quadraginta siccantur, iterum purgantur: horum miua mergitur aceti boni sextarijs duodecim, sic, ut vas folia non tangat: deinde vase operculato probe insolatur diebus sexaginta, post quos exempta, expressa q̄, scilla abijcitur, & defecatum acetum transfunditur, ac reponitur: veteratum Valentius euadit: alias eius compositiones tibi recenset Dioscorides, hac consuetior. Cuiusmodi ligneo partes inter centrum & superficiem medias separant: acu etiam lignea consuunt quidam, ne ferrum tangat, quo venenari opinantur. Partes autem medias etiam Dioscor. lib. 4. praefere videtur. Eodem prope modo hodie nobis fiunt ex floribus siccatis rosarum, salviae, sambuci, ro-
 ris marini, acetum rosatum, saluiatum, sambucatum, rosina-
 rinatum, vulgò authozatum dictum, & praeter haec, vua-
 tum, ex vuis passis.

*Septem
 Diofco.

Coquitur
 in syrupum
 ut oxymeli.

* Oxymeli scilliticum humores crassos, lentos auulsiu cōtumaces separat, ob id confert ventriculi & aliorum viscerum affectibus hos humores sequentibus, ructum acidum faciat, & vesicae mollificationem, seu vrinae incōtinentiam fit ex aceti scillitici libris duabus, mellis despumati libris tribus coctis despumando, ut in oxymelite diximus.

Efficacius est aceto scillitico & iucundius ad cerebri, pul-
 monis, ventriculi, affectus pituitosos, aut melancholicos, etiā
 contumaces: nam humores hos dictis partibus etiam impa-
 ctos educit. Compositum id quidam faciunt additis simpli-
 cibus

tibus compositi oxymelitis: aliter Paulus libro septimo compositius facit & efficacius: sunt qui huic aquæ libras quatuor addendas putent, quæ aceti sit dupla, ut in oxymelite simplici, sed cum mel iam sit despumatum, & acetum scillites paratum. Potes cum Mesua sive aqua coquere, ut Nicolaus etiam oxymeli compositum coxit.

Oxymeli scilliticum de radicibus, fit ut oxymeli compositum de radicibus, sed pro aceto communi accipit acetum scilliticum.

Id potentius multo incidit, tenuat, terget, obstructa aperit, in diuturnis quartanis, & quotidianis, quam oxymel compositum de radicibus.

Oxymeli scilliticum Democriti epilepsiam, vertiginem, cephalalgiam, hemicraniam, cerebri, & pulmonis obstructionem ab humoribus valenter impactis sanat. Recipit origani, hyssopi ficci, thymi, ligustici, cardamomi, stœchados ana drach. quinq;: coq; in libris tribus aquæ ad librarum duarum consumptionem, percoque cum mellis libris duabus, mellis vuarum passarum libra dimidia, succi bryoniæ uncii quinq;, aceti scillitici libra vna & dimidia, semper despumando.

Esset efficacissimum ad eos affectus quibus est destinatum, si quis ipsum coqueret. Oxymel Iuliani laudatum Galeno libro secundo ad Glauconem in podagra, Paulo libro tertio cap. 13. Tralliano in cephalalgia describit Paulus libro septimo principio medicamentorum compositorum purgantium: id est parari dignissimum. Oxyrhodinon proprie est mustum aceto rosaceum oleum, Gale. cap. octavo, lib. tertio simplicium: hodie etiam aquam rosarum miscent varia singulorum mensura, Arculanus. Quoniam mellis & sacchari vires sunt finitima, ut docet Galenus libro septimo simplicium, tamen veteribus consuetissimum erat mel, inusitatum saccharum, contra, quam Arabibus & neotericis: ob id Arabes Græcorum velut simiæ ex saccharo per multa representarunt, quæ Græci ex melle pararunt: hinc.

Et lib. 13.
met.

* **O**Xyfaccharum simplex ex aceti libris duabus, aquae libris quatuor, sacchari libris quinq;, semper despumando igni lento percoctis: valentius fit adiecta aceti libra vna, valentissimum libris duabus adiectis.

*Nicolaus aceti vncias quatuor, succi granatorum acidorum lib. dimidiam, saccha. lib. vnam miscet, morbis aestiuis & biliosis praestantius est, quam oxymeli. Oxosachar ex aceti lib. vna, sacchari libris duabus sine aqua coctis ad bilem flauam & cephalalgiam calidam, maluit appellare, quod rō δξϞ acetum sit, δξϞς, δξϞα, δξϞυ, acidus. Oxosachar 10
In potioni- e radicibus Actuarij bilem vstam, pituitam incidit, ter-
bus febrici- get, obstructa aperit, hepar, lienem, renes: fit autem ex cor-
tantium. ticum radicis, fœniculi, apij, intybi satini, ana sextante, co-
quendo in aceti libris tribus, ad libræ vnius cōsumptionem: deinde expressum percoquitur cum sacchari libris duabus. Simile, sed compositius eidem scribitur, initio serapiorum. Sumptum id videtur ex syrupo acetoso cum radicibus Mes-
sue, nisi quod hic aquam addit, & sem. apij, fœniculi, in-
tybi, anisi, & ponderibus variat. Oxysaccharum multo cō-
positius facit Nicolaus ratione nulla: potes vt diximus, quæ 20
libet incoquere oxymeliti, sic oxysaccharo pro scopis varijs. Oxosachar δνὰ μὴλωρ Actuarij corpus refrigerat, stoma-
chum roborat, cor, & hepar aestate exhilarat, appetentiam inuitat: capit aceti selibram, succi cydoniorum librā vnam, sacchari libras duas, coque ad iustam consistentiam. Sumptum ex syrupo acetoso de cydonijs Mesuae, sed ponderibus mutatis.*

†
* **S**enibus familiars affectus, & splenem du-
rum. **S**yrupus de calaminthe, asthma, tussim antiquam, intempe-
riem viscerū frigidā, & splenicos, & * fenes iuuat. Recipit
calaminthes domesticæ & syluestris, ana vncias duas, ligustici, 30
dauci, schœnu anthūs, ana drachmas quinque, vuarum passa-
rum purgatarum lib. dimidiam mellis lib. duas.

*Quibusdam in vsu est, ad calfaciendum, incidendum,
tenu*

tenuandum, apericendum, tergendum obstructions viscerum, ob id splenem tumefactum minuit, cum aqua asplenij, vel phyllitidis, thoracem & pulmones expurgat cum aquis thoracicis. Coquitur in lib. sex aquæ ad dimidias, expressum percoquitur cum mellis lib. duabus.

Syrupus de calaminthe alter, singultum, & vomitum à pituita, vel bile flava, crassa, sedat. Recipit succi calaminthes, & vini odori, ana lib. quatuor, succi malorum granatorum acidorum, cum sua pulpa interiori, lib. quinque: coque ad dimidias, biduo permittite, ut crassum subsideat, & clarum percoquatur in syrupum cum sacchari lib. quatuor, aromatizetur drach. duabus galliæ aromaticæ, in vase vitreo bene obstructo, insola dies quadraginta.

Quibusdam in usu est cum aqua menthæ & absinthij: parum calet, ventriculum, & hepar expurgat, & simul roborat. Fuerit igitur saluberrimus, tum etiam quod alimentum cum medicamento coniunctum habet: quod genus medicamentorum Galenus maximè commēdat. Nam calaminthe amara, acris, expurgationem propè sola facit: ²⁰ Vinum putredini resistit, vires eius & granatorum vehit: granata acida incidunt quoque, & tenuant, sed etiam roborant: saccharum dulcorat, & custodiam siccando iuuat cum igni & sole. Gallia iucundiores facit, & facultatum nostrum corpus dispensantium robur auget. Cum igitur sit paratu facilis, & magnarum virium, in usu frequentiore habendus fuerit, nisi syrupo menthæ viribus proximosis contentus.

Syrupus absinthij ventriculum, & hepar roborat, ob id appetentiam excitat, retentricem vim firmat, amborum dolorem sedat, & aliorum viscerum mollificationem iuuat. Recipit absinthij Romani lib. semisem, foliorum rosarum vncias duas, spicæ nardi drach. tres, vini albi, antiqui, boni, odori, succi cydoniorum ana libras duas & dimidiam, in his macera horas vigintiquatuor prædicta, coque igni lento ad dimidias,

cuna

† *Aut cum* cum mellis libris duabus, fiat syrupus efficax, & multa expectantia probatus. Vel absinthij Romani drach. centū coquantur in aquæ libris tribus usque ad partem tertiam, fricetur
 † *Alij vnc.* manibus, coletur, expressum cum mellis, & vini ana libra vna,
 12. percoquitur in syrupum.

† *Alij addi
 vidius.*

Hic autem simplex est, serapium de absinthio Actuarij ab hoc est diuersissimum. Prior solus est in vsu ad ventriculi, & hepatis, & viscerum aliorum imbecillitatem etiam dolorificam, & cachexiam. Datur etiam in albo mulierum fluore, & ad febres biliosas iam procedentes, non multum calidas: ad ineuntes verò posterior, & simplicior & aptior. Quanta autem vis sit absinthio Pontico (quem Romanum a Mesue vocari in simplicibus probauimus) in deturbanda bile flaua ex ventriculo, in roborando ventriculo, & hepate, Galenus in simplicibus, & methodo, in compositis partium medicamentis, & alibi passim abundè inculcat, vt non sit opus testimoniorum multitudine eius facultatè demonstrare. Datur per se si materia appetentiam ledens est frigida: si autem calet, datur cum frigidis.

Syrupus de eupatorio ventriculum, & hepar roborat, obstructiones aperit, calore digerit, ob hæc, incipienti hydropi, hypochondriorum dolori, febribus antiquis, ventriculi, & hepatis formam corrupentibus confert, flatus dissipat, intemperiem frigidam expugnat. Recipit radicem apij, fœniculi, intybi, ana vnc. duas, glycyrrhizæ, schœnu anthûs, cassuthæ, absinthij, rosarum, ana drachmas sex, adianti albi, spinæ albæ, & Arabicæ, florum aut radicem buglossi, anisi, fœniculi, eupatorii, ana drachmas quinque, rhabarbari, mastiches, ana drachmas tres, spicæ nardi, asari, folij, ana drachmas duas, coque in aqua lib. octo ad tertiam, & cum sacchari libris quatuor, & succi apij, & intybi quantitate sufficienti fiat syrupus.

† *Parti
 stertia
 consumptionem.*

Hic syrupus quia calfacit, incidit, tenuat, terget, roborat partes omnes nutritorias, appetentiam excitat, coctionem firmat, obstructions in eis aperit, per vrinas expurgat,

gat, intemperiem frigidam corrigit: propterea hydro-
pem omnem ab hepatis, vel lienis primario affectu profi-
cipientem sanat, & inde natum cutis colorem plumbeum,
cacochymiam item, atque adeo cachexiam dietarum par-
tium vitio natam emendat. Cui malo succedit corruptio
forma ventriculi, & hepatis, & corporis reliqui per ha-
rum partium actionem toti corpori communem, habentium
vitium, male nutriti. Expressum percoque cum sac-
chari clarificati libris quatuor, & succi purgati apij, & in-
10 tybi, ana lib. duabus paulatim addendis, ut in syrupo fu-
marie maiori.

Syrupus de mentha ventriculum frigidum roborat, ob id
nauseam, vomitum, singultum, fluorem arui sedat: recipit
succum menthae libram unam, succi granatorum dulcium, & aci-
dorum ad dimidias cocti libras duas, mellis, vel sacchari libras
quatuor. Vel succi cydoniorum meorum & dulcium, suc-
ci granatorum meorum & acidorum & dulcium, ana libra
unam, & dimidiam, in quibus horas vigintiquatuor macera
menthae siccae lib. unam & dimidiam, foliorum rosarum vne.
duas, coque igni lento ad dimidias cum mellis, vel sacchari lib.
20 duabus: fiat syrupus aromatizetur cum gallia.

Vel accipit menthae parum siccatae libram unam, &
dimidiam, rosarum rubrarum uncias duas, succi cydo-
niorum dulcium, succi granatorum acidorum, dulcium, aci-
dodulcium, ana libram unam, & dimidiam, coque igni
lento ad dimidias, expressum percoque cum mellis, aut sac-
chari libra una, aromatizetur cum gallia Mesuae. si au-
tem siccior sit mentha, quia succorum plus ebibit, succos au-
ge. Posterior est valentior, & solus in usu cum saccharo,
30 quia mitior est & gratior, quam cum melle. Ventricu-
lum & ventrem reliquum inferiorem frigidum suo ca-
lore blando, & lenicula adstrictione roborat. Ventricu-
lum vel dissolutum, vel a causa frigida imbecillum ro-
borat,

* Syrupus fumarie maior, ventriculum & hepar roborat, obstructions aperit, cutis morbos, præcipue ab humore falso vel vsto natos, vt pſoram, lepram, impetiginem, serpiginiem curat, recipit myrobalanos cepulas & citreas ana† viginti, florum, violarum, boraginis, vel buglosi, violarum, abſinthij, cassiuthæ, ana vnc. vnam glycyrrhizæ rosarum ana vnc. dimidiam, epithymi, polypodij, ana drachmas septem, pruna centum, vuarum passarum purgatarum libram dimidiam, tamar Indorum, cassiæ fistulæ, ana vnc. duas: coque in libris decem aquæ ad lib. septem consumptionem, & cum succi fumarie cocti & purgati, & sacchari ana lib. tribus, fiat syrupus. 10

Ab vncijs tribus ad vncias quinque vel sex sumptus, etiam purgat pituitam salsam, & bilem vtranque vstam: purgatoria enim clementia & parua quantitate recipit, curatiq; cutis vitij colore commendat: vt apertis obſturbationibus febres putridas, præsertim dictis humoribus natas, & icterum vtrunque sanat: ne putes hanc facultatem posteriori a Mesue attributam, illi esse peculiarem, cum sit communis vtrique, vt morbum Hispanum iuuare: id quod ex generalibus his facultatibus coniectare non est difficile, 20 cum sit maior, compositior, & potentior minore, vterque sumitur cum aqua intybi, buglosi, sed hic in multo vsu est. Hic ob pruna, passas, cassiam, tamar Indos est crassissimus, proinde ingratisissimus, & qui æquè citò vt syrupus portulacæ situm ducit, atque corrumpitur, nisi facta simplicij decoctione, coquas in syrupum, succum fumarie despumatum & clarificatum, cum saccharo aqua fontis clarificato, tuncq; paulatim addas decoctionem, semper coquendo: tandem vero cassiam, & tamar Indos ob substantiæ raritatem, & virium imbecillitatem, parum diu coquendo: sed cum parui sit momenti, & tam operosa paratio & iniucunda, satius est omittere, vt syrupus epithymi ad eadem efficax. 30

* Syrupus fumarie minor, hæpatis obstructionem aperit, ob id icterum sanat, pituitam salsam, & bilem vstam vacuat, pro

proinde psoram, lepram, pruritus, & alia cutis vitia inde orta sanat, & corporis colorem floridum reddit. Recipit myrobalanorum flauarum vnc. duas, violarū, cassuthæ, absinthij, ana vnc. vnā: coq; cum lib. septē aquæ vsq; ad partē tertiā. Expres- sum cū succi fumarie cocti & purgati, & saccha, ana lib. dua- bus percoq;. Datur ab vnc. vna ad vnc. duas. Quidā scāmonij vnciam dimid. panno lineo raro ligatam, in eo suspendunt.

Hic potest eadem quæ prior, sed imbecillior est, nec vsu frequens: assumpta autem scammonij facultate, purgantior
 20 *efficitur, vt ventriculum, hepar, lienem pituita salsa &*
bile vtraque vacuet, ob id icterum vtrunque sanat.

Syrupus de epithymo atram bilem & alios humores vstos *
 vacuat, ob id morbos ex his nascentes, elephantiam, can-
 crum, vlcera maligna, fistulosa, psoram, lepram, ἀχῶρας præ-
 cauet curatq;. Recipit epithymi boni hortensis drachmas vi-
 ginti, myrobalanorum Indarum & citrearum, ana drac. quin-
 decim, cassuthæ, fumarie, ana drachmas decem, thymi, cala-
 minthes, buglosi, stœchados, glycyrrhizæ, polypodij, agarici,
 myrobalanorum emblicarum & bellericarum ana drach. sex,
 20 rosarum, sem. fœniculi, anisi, ana drach. duas & dimidiam, pru-
 na viginti, vuarum passarum purgatarum vncias quatuor, ta-
 mar Indorum vnc. duas & dimidiam, sacchari libras quatuor,
 sapæ lib. duas, fiat syrupus.

Affectibus ex melancholia, vel pituita salsa, & alijs
humoribus vstis confert magis, quàm syrupus fumarie,
quia obstructions aperit, & humores eos potentiùs appa-
rat, & expellit per aluum vrinæ, sudores: clementer tamē
purgat myrobalanis, fumarie, polypodio, prunis, tamar In-
 30 *dis, & quia datur ad vncias duas cum aqua lupuli, fuma-*
rie, boraginis, intybi, vel decoctione conuenienti: quod pon-
dus si augeas, apertè aluum subducit. Sunt qui dant ab vn-
cijs quatuor ad vncias sex. Hic etiam ob pruna, passas ta-
mar Indos, sapam, crassus ob id & ingratus est.

Hunc etiam ad scabiem Neapolitanam adhibent, quam
inter melancholicos morbos recensent. Melior fuerit syrupus
aliquis simplex, qualis est saporis, vel alius ex asplenio: &

si vis, paucis alijs splenicis ad melancholicos affectus, non autem ex farragine simplicium melancholiam succumq; melancholicum apparantium, aut purgantium.

Syrupus de thymo calfacit, incidit, tenuat, ob id omnē frigiditatem thoracis, pulmonis, vētriculi, hepatis, & aliarum partium iuuat, & hyberno frigori resistit: recipit comarū thymi vnc. duas: calaminthes, menthæ siccæ, ana drach. quinq;: feminis apij, fœniculi, anisi, dauci, ana semunciam: vuarū passarum purgatarum vnc. quatuor & dimidiam: cum mellis lib. duabus fiat syrupus. aromatizetur drach. duabus galliæ. 10

In usu rarus est, tamē ad ea quæ promittit, est efficacissimus, modo thymus sit vel Creticus, vel ex locis editis & siccis & insolatis, & calaminthe mōtana: obstructa etiam liberat, & menses mouet, sed omnium valentissimē syrupus sequens. Syrupus Artemisiæ Matthæi Gradi, ad menses ciendos ex catalogo simp. menses mouentium: cum tamē singula, vel horum pauca sufficerent. Artemisiæ manip. duos: pulegij, calaminthes, origani, melissophyli, sampsuchi, sabinae, persicarū, chamædryos, chamæpityos, hyperici, centaury parui, parthenij cum flore, ruta, bethonica, buglossi, dictāni: 20
rad. fœniculi, apij, petroselini, asparagi, rusci, saxifragiæ, iridis, enula, rubiæ, pæoniæ, ana manipu. vnum: sem. iuniperi, smyrni, petroselini, apij, anisi, gith, carpobalsami, cardamomi, costi, asari, pyrethri, phu, calami aromatici, casia, ana vnc. dimidiam: macera aqua fluuiali, coque ad dimidias, expressum percoque cum saccha. & mellis q. s. Addi potest acetum simplex, vel scilliticum: alij aliter parant, & syrupum parthenij, id est, matricariæ, vocant.

* Syrup. stœchad. iuuat omnes affectus frigidos cerebri & neruorū, vt paralyfin, epilepsiam, spasmus, spasmus cy- 30
† Arabica. nicū, tremorem: recipit florum† stœchad. drach. triginta: thymi, calaminthes, origani, ana drach. decem: anisi, pyrethri, ana drach. septē: piperis longi drach. tres, zingiberis drachm. duas, vuarum passarum purg. vnc. quatuor: mellis lib. quinq;. Condiatur cinnamomi, calami aromatici, spicæ nardi, croci, zingibe

giberis, piperis nigri & longi, ana drach. vna & dimidia, ligata *Sericus sit*
in panno raro & appensa in syrupum. Datur vnc. vna cū aqua *pannus, aut*
cui incocta sint & spica & rosmarinus. *similis, sed*

Coquitur in lib. decē aquæ ad dimidias, expressum per- *non tinctus.*
coque cum lib. quinq; mellis, aut si vis delicatius, sacchari.
Datur ab vncia vna ad vncias duas cum aqua decoctionis:
aut potius destillationis sumptum, & florum rosmarini.
Syrupus hic pituitam horū affectuum frigidorum causam
potenter tenuat, incidit, dissipat, siccatur: catarrhos frigidos
consumit sumptus cum aqua fœniculi, melissophylli, vel de-
cocto has facultates ferente in cerebrum, spinalem medul-
lam, & nervosas partes: ventriculū præterea roborat. Al-
ter huic diuersus Mesue scribitur in affectibus neruorum,
in vsum non receptus. Est præter hos syrupos alius à Mesue
in cephalalgia melancholica descriptus ad omnes affectus
melancholicos, & splenicos, vt quartanam, & melancho-
liam, & prius dictos in syrup. epithymi saluberrimus. Re-
cipit adianti albi, radicum & florū buglosi domestici &
Syluestris, polypodij, epithymi, ana vnciam vnam: folliculo-
rum sennæ, chamæpityos, stœchados, fumariæ, ana drach. se-
ptem, chamædryos, schœnu anthūs, ellebori nigri, ana drac.
tres: eupatorij semunc. succi pomorū dulciū vnc. octo. Omnia
præter epithimum & succum, coque in aquæ libr. quatuor
ad tertiæ partis consumptionem, post adde epithimum, &
semel feruescat, coletur, cum succo pomorum, & saccha. lib.
duabus percoquatur in syrup.

Syrupus glycyrrhizæ tussim antiquā iuuat, thoracē & pul-
mones expurgat: recipit glycyrrhizę vnc. 2. adianti albi vnc.
vnā: hyssopi ficci vnc. dimi. horas viginti quatuor macera aque
lib. quatuor, coq; ad dimidias, expressum percoque cum mel-
lis, sacch. penidiorum, ana vnc. octo: aquæ rosarum vnc. sex.

Est frequens vsum initio pleuritidis, & aliorum thoracis
affectuū, etiā si aquam rosarū recipiat. Nam in horū affe-

Etuum à fluxione proficiscentiū initio modicè adstringentia non modo sumi posse, sed omnino sumēda imperat Gale. lib. meth. 12. Et rhabarbarū, & electariū cui manus Christi nomen est, in vsu quotidiano sunt cōtra tales affectus, quāuis ambo adstringunt, vt partes ob laxitatē ad fluxionem recipiendā opportuna, vbi adstrictæ fuerint, amplius nō recipiant, & roboratæ valentiū repellant nouam, & expellant veterem materiā. Incipientibus itaq; thoracis & pulmonis affectibus frigidis & pituitosis, saluber est hic syrupus: augescētib; & videntibus, syrupus hyssopi, declinantibus syrupus prāsij, nisi magna expurgandi has partes necessitas, metusq; suffocationis à postremo nos incipere coegerit, qui omniū valētissimè calfacit, incēdit, tenuat, terget, expurgat, lenit, siccāt: quæ omnia syrup. glycyrrhizæ præstat, sed moderatissimè, vt tussim antiquā sanet tātum, quæ à pauca, nec crassa, nec lenta pituita excitatur. Syrupus autem hyssopi viribus est in medio. Hic syrup. aperit, dilatat, terget partes præsertim spiritales, asperam arteriam, pulmonem, thoracem ad expellendumq; roborat.

† Petroselinum addunt aliqui.

Syrup. hyssopi asthma, tussim, dolorē thoracis & hypochondriorū iuuat: recipit hyssopi [mediocriter] sicci, radic. apij, fœniculi, † glycyrrhizæ, ana drac. decē, hordei nudi vnc. dimi. sem. maluæ, & cydoniorū, tragacāthi: ana drac. tres: adiāti albi drach. sex: zizypha, myxa, ana triginta: vuarū passarum purgatarum drach. duodecim: ficus ficcas, dactylos pingues, ana decem: penidiorum alborum libras duas: fiat syrupus.

Huius syrupi & sequentis facultas nuper est declarata. Potenter præterea obstructions liberat, vt etiam in adulescentibus renum calculos frangat sumptus cum aquis, aut decoctis vreticis, quomodo ad affectus thoracis cum aqua scabiosa, vel bechy, vel decocto thoracico sumendus est: subadstringit quoque dactylis, & sem. cydoniorum. Nec abs re penidia exigit alba, hoc est, ex saccharo albisimo, & purissi

risimo facta: non autem ex saccharo vel crasso, & pingui, vel rubro cum amylo & sublito marmori butyro. Nam ex his facta penidia agrè colantur, & impurum ac ingratum magis syrupum reddunt. Alias quinque huius syrupi descriptiones habet Mesues cap. de tussi. Pleuritidem quoque, & obstructions viscerum liberat. Coque omnia in lib. octo. aquæ ad lib. quinque consumptionem. Expressum in syrupum percoque cum libris duabus penidiorum alborum.

10 **S**yrupus Prasij thoracem, & pulmones expurgat, pituita^{*} crassa, læta, putri, & ab ea asthmata, antiquæ tussi prodest, quales affectus senibus & natura frigidis sunt frequētes. Recipit prasij vnc. duas; hyssopi, adianti albi, ana drac. sex, glycyrrhizæ vnc. vnam: calaminthes, anisi, radi. apij, & fœniculi, ana drach. quinque: ireos, sem. maluæ, & fœnigræci, ana drac. tres, sem. lini, & cydoniorum, ana drac. duas: vuarum passarū purgatarum vncias quinque: ficus passas pingues † quindecim: penidiorum, mellis boni despumati, ana libras duas.

* Prasiū vī ride.

Hyssopus siccus.

† Alij sexdecim.

Syrupus hic pituitam crassam, lentam, putrem, ac pus ex pulmonibus, & thorace incidit, tenuat, terget, educi adiuvat leniendo, & aperiendo meatus, & vim expultricem roborando. Strenuè enim sputum promouet in declinatione horum affectuum, si à fluxione pendeant: quam suo calore multo, si initio vsurparetur, geminauerit, nisi, ut dixi, suffocationis à multa, crassa, lenta materia periculum impenderet. Vacuata autem materia, quæ thoraci, aut pulmōni, & asperæ arteriæ angustiam pariebat, proindeq; spirandi difficultatem, eger iam multo quàm antè liberius respirat. Alias descriptiones duas habet Mesues capi. de asthmate, sed inusitatas. Usurpatur autem cum aquis prædictis, vel hyssopi, vel alia thoracica. Coque in libris decem aquæ ad dimidiam, expressum percoquatur cum penidiorū, & mellis despumati ana libris duabus.